

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
TEISĖS FAKULTETAS
CIVILINĖS IR KOMERCINĖS TEISĖS KATEDRA

AUDRIUS BIGUZAS
(VERSLO TEISĖS STUDIJŲ PROGRAMA)

KOMERCINĖ PASLAPTIS KAIP CIVILINĖS TEISĖS OBJEKTAS

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas
doc. dr. Leonas Virginijus Papirtis

Vilnius, 2007

TURINYS

I. ĮVADAS.....	3
II. Komerčinės paslapties vieta civilinės teisės objektų sistemoje.....	7
2.1. Komerčinių paslapčių kilmė ir plačioji samprata.....	7
2.2. Komerčinė paslaptis kaip intelektinės nuosavybės objektas.....	18
2.3. Komerčinė paslaptis – teisė ar apsaugos lygmuo?.....	25
2.4. Komerčinės paslapties sampratos ir skirtumo nuo konfidencialios informacijos sąvokos problematika.....	28
2.5. Komerčinės paslapties atskleidimo būdai.....	33
2.6. Atsakomybė už neteisėtą komerčinės paslapties atskleidimą.....	41
2.7. Komerčinė paslaptis ir darbo santykiai – trumpa apžvalga.....	44
III. IŠVADOS.....	46
IV. LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	49
V. SANTRAUKA.....	53
VI. SUMMARY.....	54

IVADAS

Intensyvėjant mokslo, verslo plėtrai Lietuvoje, tiek akademinė, o kartu ir verslo visuomenė susiduria su naujais iššūkiais ir kliūtimis. Informacija, kuri gali turėti turtinę vertę, kuri yra ypač aktuali verslo santykiuose ir kuria disponuojama kasdien dažnai tampa trapi ir pažeidžiama. To pasėkoje gali atsirasti informacijos praradimas, dar kitaip buityje apibūdinamas, kaip informacijos nutekėjimas, perdavimas, atskleidimas trečiųjų asmenų naudai nesant informacijos turėtojo sutikimo, leidimo ar kitokio valios išreiškimo tą informaciją perduoti platesniam naudojimui.

1.1. Temos aktualumas ir problematika. Su tokios informacijos, kuri gali turėti ar turi turtinę vertę praradimu, atskleidimu, pranešimu ar perdavimu labiausiai yra susiję ūkio subjektai. Neretai ūkio subjektas suvokia, jog disponuoja tam tikrą potencialią ar realią komercinę vertę turinčia informacija, tačiau nesiima jos apsaugoti per daug pasitikėdamas savimi ir tuo faktu, jog jis vienintelis turi tokią informaciją ir niekas negali ar ateityje negalės jos atskleisti. Tuomet ir kyla didžiausios klaidos, kurios gali atnešti ne mažų ekonominių nuostolių. Norint išvengti neigiamų pasekmių būtina ūkio subjektuose aiškiai ir tiksliai reglamentuoti, kokia informacija sudaro ūkio subjekto komercinę paslaptį ir kokios informacijos atskleidimas ar pranešimas laikomas sutarties dėl ūkio subjekto komercinės paslapties saugojimo pažeidimu.

Būtina priminti, jog informacija turinti turtinę vertę, netektų savo svarbumo, jei nebūtų numatyti jos apsaugos būdai. Atkreiptinas dėmesys, jog tokio aiškaus apibrėžimo, kuris ateityje galėtų minimizuoti teises pasekmes ir iš jų kilusius ekonominius nuostolius ūkio subjektams, neišivaizduojamas be pačios informacijos, kuri Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso¹ (toliau – “LR Civilinis kodeksas”) prasme įvardinama kaip civilinių teisių objektas, identifikavimo civilinės teisės objektų sąrašė. Tuo pačiu pažymėtina, jog temos aktualumas ir problematika susijusi ir su skurdžia Lietuvos teismų praktika komercinių paslapčių aiškinimo apimtyje.

Pažymėtina, kad, kaip jau buvo minėta aukščiau, verslo santykiai nestovi vietoje, yra dinamiški, bet kartu ir labai pažeidžiami. Asmenys kasdien gali susidurti su problemomis, kada tam tikros informacijos atskleidimas ar perdavimas trečiajam asmeniui sukels didelius ekonominius nuostolius. Todėl norint mažinti pastarąją riziką, būtina aiškiai nustatyti, ypač ūkio subjektuose, kokia informacija yra laikytina ūkio subjekto komercine paslaptimi. Ar iš tikrųjų ta informacija, kuri yra pripažinta ūkio subjekto komercine paslaptimi atitinka jai teisės aktų ir teisės doktrinos keliamus reikalavimus? Norint

¹ Lietuvos Respublikos Civilinis kodeksas. 2000 m. liepos 18 d. Nr. VIII-1864.

tinkamiau pasiruošti galimam neigiamų faktinių aplinkybių atsiradimui, būtina identifikuoti ir pačią informaciją, o neretai – jos santykį su intelektinės veiklos rezultatais, koks šis santykis? Koks santykis su kitais civilinių teisių objektais? Kaip apibrėžti komercines paslaptis ūkio subjekte, nenusižengiant protingumo kriterijams? Ar yra galimybė teisėtai reikalauti laikytis komercinių paslapčių iš ūkio subjekto darbuotojų? O gal tai jau ne civilinės teisės reguliavimo dalykas? Ir galiausiai – kokia yra civilinė teisinė atsakomybė už aukščiau minimos informacijos platinimą ir/ar išplatinimą? Koks šios atsakomybės santykis su kitų teisės šakų numatoma atsakomybe?

Taigi analizuojant pasirinktą temą bus bandoma atskleisti paminėtas problemas ir keliamas abejonės, įvertinti jas teoriškai ir praktiškai. Bus stengiamasi analizuoti negausią Lietuvos teismų praktiką ir teisinį reguliavimą, jo problematiką ir netikslumus (*aut. past. nustatant, jog komercinė paslaptis visgi nėra civilinės teisės objektas*), darant išvadas ir teikiant pasiūlymus bus remiamasi gautais teoriniais ir empiriniais tyrimo rezultatais.

1.2. Problemos ištyrimo lygis ir darbo naujumas. Atlikus mokslinės literatūros analizę paaiškėjo, kad pasirinkta magistrinio darbo tema nebuvo plačiai aptariama Lietuvos mokslininkų darbuose. Negalima sakyti, jog ši tema nėra aktuali, tačiau jos nepopuliarumas yra nulemtas „skurdžios“ Lietuvos Respublikos teismų praktikos (*aut. past. paminėtinos tik kelios Lietuvos aukščiausiojo teismo bylos aptariamam klausimui: 2002 m. rugsėjo 17 d. Lietuvos aukščiausiojo teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-801; 2001 m. birželio 18 d. Lietuvos aukščiausiojo teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-455*) analizuojamu klausimu ir pačios temos prigimties, t.y. tema liečia gan jautrias ūkio subjektų teisės reguliavimo vietas – intelektinės nuosavybės apsaugą. Aptariant užsienio teisės mokslininkų straipsnius ir monografijas nagrinėjama tema būtina pažymėti, kad užsienio šalių praktika ir mokslo teorijos komercinių paslapčių reglamentavimo ir apsaugos klausimais yra žymiai platesnė. Atkreiptinas dėmesys, kad užsienio šalių mokslininkai išskiria net atskirą teisės šaką – komercinių paslapčių teisę. Žinoma, per ilgus pramonės, prekybos, laisvos rinkos raidos metus Vakarų visuomenėse buvo palanku klostytis ir vystyti vis kitokias komercinių paslapčių teorijas. Taigi susiklosčiusi palanki Vakarų praktika leidžia užsienio mokslininkams detaliau pažvelgti į komercinių paslapčių apsaugą, tačiau net ir ten yra skirtumų tarp sąvokų – komercinės paslaptys, konfidenciali informacija, kurios, manytina, galėtų būti taisomos, koreguojamos ir Lietuvos Respublikoje, siekiant aiškiau reglamentuoti komercinių paslapčių vietą civilinės teisės sistemoje.

Taigi šiame moksliniame darbe remiamasi tiek Lietuvos teisės mokslininkų darbais, kurie atspindi kontinentinę komercinių paslapčių aiškinimo teoriją, tiek bendrosios teisės tradicijos teisės mokslininkų darbais, kurių formuojamas komercinių paslapčių platusis aiškinimas yra aktualus šių

dienų ne tik bendrosios teisės tradicijos valstybių komercinei teisei, tačiau ir kontinentinės teisės valstybėse, kurios pamažu perima kitoje teisės sistemoje susiformavusią patirtį.

Tomas Bagdanskis savo straipsnyje² skaitytojui atskleidžia komercinės paslapties atskleidimo ir komercinės paslapties pranešimo sąvokas. Pažymėtina, kad nors straipsnis yra aktualus darbo teisei, t.y. jame nagrinėjamos atsakomybės formos už komercinės paslapties atskleidimą pagal darbo teisinius santykius, bet šio mokslininko darbe išsamiai aprašomos sąvokos, kurios turi didelę reikšmę ir kituose teisiniuose santykiuose. Aktualus yra komercinės paslapties atskleidimas ar pranešimas civilinių teisinių santykių pagrindu.

Rimgaudas Greičius savo daktaro disertacijoje³ atskleidžia, jog komercinė paslaptis ir jos patikėjimas pavedimo teisinių santykių pagrindu, kas bendrąja prasme laikytina civilinės teisės nagrinėjamu klausimu, atitinka fiduciarinių santykių teoriją. Manytina, kad ši teorija pagal autorių galėtų būti dar smulkiau identifikuojama, kaip įsipareigojimų prisiėmimo teorija, kuri kartu susilieja su išreikšto pasitikėjimo teorija fiduciariniuose santykiuose ir su turto teorija.

Iš užsienio šalių autorių paminėtinas **Lionel Bently** ir **Brad Sherman**, kurie savo knygoje⁴ argumentuoja, jog negalima apeliuoti komercinės paslapties pažeidimu, jei ta komercinė paslaptis apskritai nebuvo konfidenciali informacija.

Peter A. Alces ir **Harold F. See**⁵ išsamiai nagrinėja komercinių paslapčių kilmę. Teigiama, jog tai, kas nėra paslaptis, negali būti komercine paslaptimi. Slaptumas, anot autorių, duoda komercinei paslapčiai ekonominę vertę. Autoriai plačiai apibrėžia, kokie turi būti komercinės paslapties požymiai.

J. Beatson⁶ teigia, jog komercinės paslaptys turi būti saugomos protingą terminą po kontrakto pasibaigimo. Tai galima numatyti ir pačiame kontrakte. Konstatuojama, jog sunkiausia yra nustatyti ne kas yra komercinė paslaptis, bet ar tam tikra informacija pagal savo prigimtį gali būti konfidenciali ir ar yra protinga ją laikyti konfidencialia.

Graham Dutfield⁷ teigia, jog komercinei paslapčiai ne tik turi būti dedamos pastangos ją apsaugoti, bet komercinė paslaptis nors ir nesaugoma, bet pripažįstama įmonėje kaip tokia, sukuria konkurencinį pranašumą prieš kitus vartotojus.

Melvin F. Jeger⁸ teigia, jog komercinė paslaptis yra idėja, kad tam tikra informacija nėra prieinama visuomenei ir ją turi, valdo tik ribotas asmenų ratas. Autorius teigia, jog asmuo neturi

² Bagdanskis T. Kaip atleisti prasikaltusį? Atleidimo pagrindas – komercinės paslapties atskleidimas // Juristas. 2006, Nr. 9, P. 23-30

³ Greičius R. Įmonės vadovo fiduciarinės pareigos: daktaro disertacija: socialiniai mokslai, teisė (01 S) / VU. – V., 2005.

⁴ Bently L., Sherman B. Intellectual property law // Oxford university press. 2004.

⁵ Alces P.A., See H.F. The commercial law of intellectual property // Aspen Publishers. New York. 1994.

⁶ Beatson J. Law of contract // Oxford university press. 2002.

⁷ Dutfield G. Intellectual property rights, trade and biodiversity // Earthscan, Sterling, VA. 2000.

atlyginti kitam asmeniui nuostolių už komercinės paslapties įgijimą, jei įgijimas buvo sąžiningas ir neturint blogų ketinimų.

Įdomus yra *Andrew Wasson* požiūris straipsnyje savo straipsnyje.⁹ Autorius priešingai nei kiti autoriai teigia, kad komercinės paslaptys neturėtų būti laikomos turtinėmis teisėmis.

Yuval Feldman savo straipsnyje¹⁰ teigia, jog Jungtinių Amerikos Valstijų teismuose yra nuolat atvira diskusija ar komercinė paslaptis yra turtinė teisė ar išpareigojimas. Manoma, jog komercinė paslaptis ir jos atskleidimas yra ne turtinės teisės pažeidimas, o sutarties pažeidimas.

*Pamela Samuelson*¹¹ aprašo komercines paslaptis kaip privataus gyvenimo dalį. Teigiama, kad komercinės paslaptys yra būdingos juridiniams asmenims ir priskiriamos jų privataus gyvenimo apsaugai. Teigiama, kad kalbant apie įmonių teisę nebūtina sakyti, jog komercinės paslaptys yra tam tikra turtinė teisė.

*Jessica L. Cole*¹² akcentuoja, kad jei jau kartą įmonėje konfidenciali informacija buvo pripažinta komercine paslaptimi ir toliau ši informacija nebėra naudojama, tai nepanaikina jos statuso.

1.3. Tyrimo objektas. Magistrinio darbo tyrimo objektas – LR Civilinio kodekso pripažįstama komercinė paslaptis kaip civilinės teisės objektas.

1.4. Tyrimo dalykas. Magistrinio darbo tyrimo dalykas - informacija turinti ir/ar galinti turėti realią ir/ar galimą ekonominę vertę. Šiame darbe analizuojamas tokios informacijos virsmas į komercinę paslaptį bei komercinės paslapties apsaugos lygio įgyvendinimas bei atsakomybė už komercinės paslapties atskleidimą.

1.5. Darbo tikslas. Remiantis Lietuvos teisės mokslininkų ir praktikų bei užsienio teisės mokslininkų darbais, o taip pat negausia Lietuvos aukščiausiojo teismo (toliau – „LAT“) praktika atskleisti komercinės paslapties atsiradimą ir vietą civilinės teisės objektų sistemoje ir viso LR Civilinio kodekso sistemoje bei galimus komercinės paslapties įgyvendinimo bei apsaugos būdus, pasiūlyti kitoki komercinės paslapties įtvirtinimą LR Civiliniame kodekse ir pagrįsti tokio pakeitimo tikslingumą.

⁸ Jeger M.F. Trade secrets law // Thomson/West, 2006 // <http://international.westlaw.com>

⁹ Wasson A. Taking biologics for granted? Takings, trade secrets, and off-patent biological products // Duke law and technology review. 2005 // <http://international.westlaw.com>

¹⁰ Feldman Y. An experimental approach to the study of social norms: the allocation of intellectual property rights in the work place // Journal of intellectual property law association. 2002 // <http://international.westlaw.com>

¹¹ Samuelson P. Property as intellectual property? // Board of trustees of the leland Stanford junior university. 2000 // <http://international.westlaw.com>

¹² Cole J.S. Can you keep a secret? An analysis of methods competitors should use to protect trad secrets before liability for misappropriation attaches // University of Louisville. 2000 // <http://international.westlaw.com>

1.6. Tyrimo uždaviniai. Keliami tokie magistrinio darbo uždaviniai: (i) atskleisti informacijos tapimo komercine paslaptimi procesą; atskleisti komercinės paslapties vietą civilinių teisių objektų sistemoje; (ii) atskleisti komercinės paslapties santykį su kitais civilinės teisės objektais, o ypač su intelektinės veiklos rezultatais; (iii) apibendrinti Lietuvos ir užsienio šalių teisės mokslininkų ir praktikų požiūrį į komercinių paslapčių apsaugą; (iv) atskleisti Lietuvos teismų formuojamą praktiką šiuo klausimu; (v) padaryti išvadas pagal atliktą teorinę bei empirinę analizę ir pateikti pasiūlymus kaip ūkio subjektams minimizuoti galimų teisinių ir ekonominių nuostolių, disponuojant komercinę paslaptį sudarančia informacija, atsiradimo riziką, o kartu pasiūlyti įstatymų leidėjui pakeisti LR Civiliniame kodekse naudojamas sąvokas ir komercinės paslapties vietą LR Civilinio kodekso sistemoje.

1.7. Tyrimo metodai. Šiame magistro baigiamajame darbe remiamasi lyginamuoju, istoriniu, dokumentų analizės, mokslinės literatūros analizės bei apibendrinimo metodais.

1.8. Tyrimo hipotezė. Minimali teisinių ir ekonominių pasekmių atsiradimo rizika susijusi su komercinės paslapties ūkio subjekte egzistavimu įmanoma tik aiškiai ir tiksliai atskyrus konfidencialią informaciją nuo komercinės paslapties ir išskyrus šių sąvokų sąveiką su kitais civilinės teisės objektais.

II. KOMERCINĖS PASLAPTIES VIETA CIVILINĖS TEISĖS OBJEKTŲ SISTEMOJE

2.1. Komercinių paslapčių kilmė ir plačioji samprata

Norėdami pirmiausiai atskleisti komercinės paslapties kaip civilinių teisių objekto specifiką bei reikšmę dabartinėje civilinių teisės objektų sistemoje, turime išsiaiškinti šios sąvokos, o tiksliau įvardijant – reiškinio specifiką ir etimologiją. Tikėtina, jog poreikis reglamentuoti tam tikrą ekonominę ar potencialią ekonominę vertę turinčią informaciją atsirado net ne pramoninės revoliucijos ar natūrinio ūkio egzistavimo metu. Manytina, jog informacija, turinti asmeniui tam tikrą ekonominę vertę, buvo reikšminga ir senaisiais amžiais. Tai pagrindžia teisiniai-ekonominiai, istoriniai faktai, jog tam tikros tautos vystėsi greičiau nei kitos. Pastarojo priežastis – nevienodas darbo įrankių, ginklų, techninių objektų panaudojimo sugebėjimas, kiti techniniai, ekonominiai-ūkiniai gebėjimai.

Nors komercinių paslapčių kilmė ir istorija yra netolygi¹³, manytina, kad komercinių paslapčių kilmė siejama su Senovės Romos laikais kuomet Senovės Romos teismai pripažino ieškinį, kuris buvo vadinamas „*actio servi corrupti*“. Tai reiškia vergo papirkimą. Pagal Schiller „*actio servi corrupti*“

¹³ David I. Bainbridge. Intellectual property //Pearson Education. 2006. Psl. 306.

buvo naudojamas apsaugoti vergų savininkus nuo trečiųjų šalių, kurios siekdavo papirkti vergus savo naudai per vergų įbauginimą ar papirkimą pinigais.¹⁴

Analizuojant naujuosius amžius (po pramonės revoliucijos pradžios XVIII a.), svarbu pažymėti, kad komercinių paslapčių apsauga tapo ypač aktualia pramonės revoliucijos metu. Tikėtina, jog būtent garo variklio išradimas Anglijoje, XVIII a., ir paskatino spartesnį šio regiono vystymąsi nei, pavyzdžiui, Rytų Europos ar Pietų Europos. Žinoma, toks ekonomikos vystymasis neatsiejamas ir nuo komercinių paslapčių ar svarbios pramonininkams, gamybininkams informacijos apsaugos. Darytina išvada, jog nors ir tam tikra konfidenciali informacija egzistavo iki XX a., tačiau teisinė tam tikros konfidencialios informacijos apsauga pasireiškė tik XX a.

Jungtinėse Amerikos Valstijose (toliau – „JAV“) 1970 m. buvo priimtas *Uniform Trade Secrets Act*¹⁵ (*Vieningas Komercinių Paslapčių Įstatymas*), kuris buvo patvirtintas 40-tyje valstijų ir tapo vienu iš pagrindinių dokumentų, reglamentuojančių kas turėtų būti laikoma komercine paslaptimi, kokie atvejai turėtų būti laikomi komercinės paslapties atskleidimu ar neatskleidimu.

Didžiojoje Britanijoje nors ir nebuvo tiesioginės komercinių paslapčių apsaugos įtvirtinimo XX a. teisės aktuose, tačiau komercinių paslapčių apsauga pasireiškė per teismų sprendimus, precedentus. Paminėtina, kad konfidencialios informacijos apsauga išsirutuliojo iš tokių teismų sprendimų kaip *Saltman Engineering Co Ltd v Cambell Engineering Co Ltd* ar *Ansell Rubber So Ltd v Allied Rubber Industries Pty Ltd*, kurioje teismas apsaugojo informaciją, patikėtą pagal pasitikėjimą ir susijusią su dizainu, statybomis, įrengimų valdymu gaminant gumines pirštines,¹⁶ ar *Rob v Green* ar *Surveys & Mining Ltd v Morrison*, kuriose teismai apibrėžė verslo paslaptis, kurias gali sudaryti klientų sarašai, informaciją patikėtą darbo teisinių santykių pagrindu, kitą ekonominę vertę turinčią informaciją.¹⁷ Taigi darytina išvada, jog Didžiojoje Britanijoje būtent teismų sprendimai, precedentai, labiausiai įtakoją vieningos ir pakankamai lanksčios komercinių paslapčių apsaugos reguliavimą.

Paminėtina ir tai, jog iš kai kurių aukščiau paminėtų teismų sprendimų galime konstatuoti, jog komercinės paslaptys pirmiausiai buvo reglamentuojamos gana tiksliai, t.y. komercinėmis paslaptimis įvardinti reiškiniai, procesai, kurie yra asmens intelektualinės veiklos rezultatas.

Komercinių paslapčių apsaugos reglamentavimą gali lemti ir kultūrinės priežastys. Pavyzdžiui Japonija yra ta šalis, kurioje vėliausiai iš išsivysčiusių šalių buvo priimtas teisės aktas reguliuojantis

¹⁴ Robert P. Merges, Peter S. Menell, Mark A. Lemley. Intellectual Property in the New Technological Age // Aspen Publishers Inc. 2000. Psl. 31.

¹⁵ Peter A. Alces, Harold F. See. The Commercial law of intellectual property // Aspen Publishers. 1994. Psl. 75.

¹⁶ Sadler P. Breach of Confidence in the Mining Industry // School of Business Law Curtin University of Technology // http://www.cbs.curtin.edu.au/files/Article_5_Breach_Confidence.pdf

¹⁷ Ten pat.

komercinių paslapčių apsaugą vien dėl skirtingo kultūrinio-socialinio patyrimo.¹⁸ Kaip žinia, Japonijoje yra giliai nusistovėję pasitikėjimo ir nerašyti komerciniai, asmeniniai santykiai, anksčiau neteikė poreikio priimti ekonomiškai jautrią komercinę informaciją saugančius teisės aktus. Vyrauja nuomonė, kad Japonijoje net neetiška buvo prašyti konfidencialumo išipareigojimo darbo santykiuose, nes dažniausiai darbo santykiai būdavo ilgalaikiai.¹⁹ Taigi, kaip matyti, kultūrinis, socialinis patyrimas taip pat gali labai prisidėti prie vieno ar kito reiškinio reglamentavimo proceso.

Analizuojant Lietuvos Respublikos patirtį komercinių paslapčių apsaugos klausimais, neapseiname be konfidencialios informacijos apsaugos aptarimo Lietuvos Respublikos TSR 1964 m. Civiliniame kodekse (toliau – „Lietuvos TSR CK“). Pastarasis dokumentas nenumatė tokios sąvokos kaip komercinė paslaptis ar konfidenciali informacija, tačiau Lietuvos TSR CK 601 str. numatė tokią sąvoką kaip „gamybinė paslaptis (*know-how*)“²⁰, nors ir tokios sąvokos neišaiškino. Tačiau tikėtina, jog gamybinė paslaptis Lietuvos TSR CK prasme būtų ir reiškė dabartinę komercinės paslapties sąvoką dabar galiojančio LR Civilinis kodeksas 1.116 str. Tokia išvada darytina dėl to, jog gamybinė paslaptis buvo paaiškinta kaip *know-how* pobūdžio informacija. Esant galimam ginčui teisme ir be tiesioginio nurodymo, jog gamybinio pobūdžio informacija atitinka *know-how* prasmę, galima būtų įrodinėti, jog gamybinė informacija LR Civiliniame kodekse atitinka *know-how* pobūdžio informaciją, tačiau toks įrodinėjimas būtų apsunkintas įstatyminio reguliavimo trūkumu. Būtent todėl, tikriausiai, ir pasigendama aiškios teisminės praktikos gamybinių paslapčių (*know-how*) informacijos apsaugos klausimais.

Situacija pasikeičia, nors ir ne visiškai, patvirtinus LR Civilinį kodeksą.²¹ LR Civilinio kodekso 1.116 str., kuris beveik atitinka Vokietijos Federacinės Respublikos Bürgerliches Gesetzbuch BGB (*Civilinis kodeksas*) (toliau – “BGB”) išaiškinimą, o tam tikru aspektu – net modernesnę komercinių paslapčių suvokimą. Taip yra todėl, kad BGB numato tik tai, kas yra laikytina komercine paslaptimi ir tai, jog tam tikros konfidencialios informacijos atskleidimas yra neteisėtas veiksmas. Tuo tarpu LR Civilinis kodeksas numato plačią komercinės paslapties sampratą.

Remiantis LR Civilinio kodekso 1.116 str. informacija gali būti pripažįstama paslaptimi, jeigu tam tikra informacija turi ekonominę vertę ar gali tokią vertę turėti. Darytina išvada, kad informacijos vertė nustatoma pagal tai, kiek tam tikras asmuo ją laiko slapta ar deda pastangas, kad ji būtų slapta. Taigi darytina išvada, jog LR Civilinio kodekso 1.116 str. numatytą komercinės (gamybinės) paslapties

¹⁸ Robert P. Merges, Peter S. Menell, Mark A. Lemley. Intellectual Property in the New Technological Age // Aspen Publishers Inc. 2000. psl. 33.

¹⁹ Ten pat.

²⁰ Lietuvos Respublikos Civilinis kodeksas. LTSR ATP 1983.11.30 įsako Nr. X-5387 redakcija.

²¹ Lietuvos Respublikos Civilinis kodeksas. 2000 m. liepos 18 d. Nr. VIII-1864.

sampratą būtina aiškinti plačiai, tačiau atsižvelgiant į tam tikrus protingumo kriterijus. O nustatant ar tam tikra informacija yra komercinė (gamybinė) paslaptis, priklausanti konkrečiam asmeniui būtina įvertinti šias aplinkybes ir nustatyti/įrodyti jų buvimo visetą: (i) kiek tam tikra informacija yra žinoma viešai; (ii) kiek tam tikra informacija yra žinoma tam tikro ūkio subjekto darbuotojams; (iii) kokių imamasi priemonių tam tikrai informacijai apsaugoti; (iv) kokia yra informacijos vertė jos savininkui ir galima vertė konkurentui; (v) kiek yra išleidžiama lėšų informacijos apsaugai bei jos įtvirtinimui kaip „slapta informacija/komercinė paslaptis“; (vi) informacijos prieinamumas ir lengvumas.²² Galime konstatuoti, jog informacija tik tada gali būti laikoma komercine (gamybine) paslaptimi, jei ji jos savininkui suteikia tam tikrą ekonominę naudą ir jos savininkas deda pastangas tam tikrą informaciją apsaugoti nuo trečiųjų asmenų. Plačiau panagrinėsime kiekvieną iš aukščiau minėtų sudedamųjų informacijos, kuri gali būti pripažinta komercine (gamybine) paslaptimi, dalių ir taip atskleisime informacijos pripažinimo ūkio subjekto komercine (gamybine) paslaptimi doktrininis kriterijus.

Kiek tam tikra informacija žinoma viešai.²² Pažymėtina, kad remiantis LR Civilinio kodekso 1.116 str. 1 d. galima konstatuoti, jog tai, kas nėra paslaptis (plačiąja prasme), negali būti laikoma ir komercine (gamybine) paslaptimi. Manytina, jog jei visuomenė arba tam tikras asmenų ratas sužino tam tikrą informaciją ir asmuo, kuriam priklauso konkreti ekonominę vertę turinti informacija, nesiima veiksmų pripažinti tam tikros informacijos, dėl jos ekonominės ar potencialios ekonominės vertės, komercine (gamybine) paslaptimi, tai konkreti informacija, asmeniui turinti ekonominę vertę, ar galinčią ją turėti, neturėtų būti laikoma komercine (gamybine) paslaptimi. Žinoma, teigti jog asmuo negalėtų įrodyti teisme ar kitoje ginčus nagrinėjančioje institucijoje, jog kitas asmuo ar visuomenės dalis neteisėtai įgijo tam tikrą informaciją, kuri iš esmės priklausė tam tikram asmeniui, kaip ekonomiškai vertinga informacija, negalima. Tačiau atsižvelgiant į realios situacijos galimybę sunku būtų įrodinėti, kad konkrečiam asmeniui priklausė tam tikra ekonominę vertę turinti informacija, kuri iš esmės atitinka LR Civilinio kodekso 1.116 str. 1 d., o net ir tai įrodžius būtų sunku rasti civilinės atsakomybės subjektą už tam tikros komercinės (gamybinės) paslapties paviešinimą, jei ta komercinė (gamybinė) paslaptis nėra oficialiai pripažinta komercine (gamybine) paslaptimi paties jos savininko. Būtina taip pat atkreipti dėmesį, jog komercinė paslaptis nebūtinai turi susidėti iš informacijos, kuri yra unikali ar nauja.²³ Komercinė paslaptis – tai tiesiog jos savininkui ir galimiems konkurentams ekonominę vertę turinti informacija.

²² Peter A. Alces, Harold F. See. The Commercial law of intellectual property // Aspen Publishers. 1994.

²³ Richard Stim. Intellectual Property: patents, trademarks and copyrights // Thomson Learning. 2000. Psl. 228.

Yra ir kitas komercinių paslapčių aiškinimo aspektas – jog negalima pripažinti viešo pobūdžio informacijos slapta.²⁴ Pavydžiui sunku būtų asmeniui įrodyti teisme ar kitoje ginčus nagrinėjančioje institucijoje, jog, pavyzdžiui, informacija laikoma tam tikrame tinklapyje apie asmenį galėtų būti laikoma komercinę (gamybinę) paslaptį sudarančia informacija. Neretai gali susidaryti situacija, kad tam tikras ūkio subjektas teigs, jog tam tikri duomenys apie juridinio asmens finansinius rezultatus (pavyzdžiui finansinė atskaitomybė) yra slapta informacija ir pripažins tokius duomenis bendrovėje komercine paslaptimi. Tačiau manytina, kad tai bus teisės klaida (*liapsum iuris*), nes įstatymiškai tokio pobūdžio informacija negali būti laikoma komercine paslaptimi, nes yra prieinama visuomenei viešai.²⁵ Taigi atitinkamas asmens sprendimas pripažinti tam tikrą informaciją slapto pobūdžio, t.y. komercine paslaptimi, neturi prieštarauti imperatyvioms įstatymų normoms. Manytina, jog atitinkamas aukščiau paminėtas asmens sprendimas dėl informacijos išlaptinimo būtų laikomas teisiškai nepagrįstu. Darytina išvada, jog pripažinti tam tikrą informaciją spalta galima tik tada, jei ši informacija nėra prieinama visuomenei ar neturėtų būti prieinama ir yra teisės aktų numatyti pagrindai tokios informacijos nebuvimui viešo pobūdžio informacija.

Kiek tam tikra informacija yra žinoma tam tikro ūkio subjekto darbuotojams.²⁶ Informacijos vertingumą, o tuo pačiu ir slaptumą galima įvertinti ir tuomet, kada nustatome, kiek tam tikra informacija yra žinoma tam tikro ūkio subjekto darbuotojams. Būtina pažymėti, jog šis aspektas itin svarbus nagrinėjant, kurie tam tikro ūkio subjekto darbuotojai žino, operuoja tam tikra galimai ekonominę vertę turinčia informacija. Gali egzistuoti atveju, kuomet informacija, kuri iš esmės gali turėti didžiulę ekonominę vertę ūkio subjektui, operuoja tik labai nedidelė dalis ūkio subjekto darbuotojų (pavyzdžiui, ūkio subjekto vadovas, finansininkas, nedidelis ratas ūkio subjekto darbuotojų, kurie dirba tam tikroje srityje su galimą ekonominę vertę turinčia informacija). Pastaruoju atveju, neabejotina, jog jei informacija, nors ji ir nebuvo pripažinta lokalinio bendrovės teisės aktu kaip komercinė (gamybinė) paslaptis, patenka į viešumą arba ūkio subjekte tampa žinoma asmenims, kurie per susiklosčiusią praktiką neturi teisės žinoti tam tikros informacijos galinčios turėti ekonominę vertę, tokią informaciją galima būtų pripažinti komercine (gamybine) paslaptimi ta apimtimi, kiek tam tikra informacija yra žinoma tam tikro ūkio subjekto darbuotojams. Taipogi įvertinti, kiek tam tikra informacija yra žinoma tam tikro ūkio subjekto darbuotojams galima naudojant ir šiuos „buitinius“ vertinimo kriterijus: (i) koks yra priėjimas prie paties ūkio subjekto (*access to the building*); (ii) koks yra priėjimas prie ūkio subjekto dalies (*access to portions of the building*); (iii) specialios darbuotojų

²⁴ 2004 m. kovo 24 d. Lietuvos aukščiausiojo teismo nutartis Nr. 3K-3-228 Damulevičius v. AB „Malsena“

²⁵ Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. lapkričio 12 d. nutarimo Nr. 1407 "Dėl Juridinių asmenų registro įsteigimo ir Juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo" pakeitimo Nr. 185 2007 01 29 (Žin., 2005, Nr. 25-803)

²⁶ Peter A. Alces, Harold F. See. The Commercial law of intellectual property // Aspen Publishers. 1994. Psl. 82.

atsargumo priemonės (*precautions observed by employees*); (iv) kompiuterinių sistemų buvimo vieta (*locations of computers, copying devices, and other devices*); (v) sistemos, naudojamos priėjimui prie kompiuterių ir telefono linijų (*systems used to access computer and telephone networks*); (vi) stampai ir parašai (*stamps and signs*); (vii) dokumentacija (*documentation*).²⁷ Taigi tokie gali būti protingumo kriterijaus nustatymo būdai,²⁸ svarstant ar ūkio subjektas imasi konkrečių priemonių apsaugoti savo komercines paslaptis.

Manytina, kad sunkiau yra pripažinti informaciją komercine (gamybine) paslaptimi tuo atveju, jei informacija ūkio subjekte žinoma daugumai darbuotojų dėl to, jog dauguma darbuotojų yra atsakingi už tam tikros informacijos panaudojimą, kuris yra neatsiejamas nuo informacijos panaudojimo produkto gamyboje, technologiniame procese, paslaugų teikime ar kt. Tai nereiškia, kad informacija yra nesvarbi ūkio subjektui, tačiau ginant informacijos slaptumą teisme ar kitoje ginčus nagrinėjančioje institucijoje, nepaisant to, ar tam tikra informacija buvo ūkio subjekte pripažinta komercine (gamybine) paslaptimi, ar ne, visada bus stengiamasi pagrįsti ne šį aspektą (kiek tam tikra informacija yra žinoma tam tikro ūkio subjekto darbuotojams), bet kiek tam tikra informacija žinoma tam tikro ūkio subjekto darbuotojams yra vertinga panašia ar ta pačia veikla užsiimančiam konkurentui.²⁹

Manytina, kad teisminės praktikos stoka Lietuvos Respublikoje suponuoja pozicija, jog šiame magistriniame darbe pateikiama nuomonė nėra objektyviai tikra ir vienintelė, tačiau galimai galėtų būti naudojama kaip priemonė nustatant ar iš tikrųjų informacija, jei ji ūkio subjekte buvo pripažinta komercine (paslaptimi) iš tikrųjų buvo komercinė (gamybinė) paslaptis, nors ir ją žinojo dauguma ūkio subjekto darbuotojų, ar priešingai – ar informacija, kuri ūkio subjekte nebuvo pripažinta komercine (gamybine) paslaptimi, bet dėl šios informacijos naudojimo praktikos buvo suprantama kaip konfidenciali informacija, turėtų būti laikoma komercine (gamybine) paslaptimi viešumoje ir pati savaime reikalauti maksimalaus komercinės paslapties apsaugos lygio.

Priemonės tam tikrai informacijai apsaugoti.³⁰ Pažymėtina, jog visuomet yra svarbu nustatyti, kokių priemonių, veiksmų imasi asmuo, kuris disponuoja ekonominę vertę sudarančia informacija. Šiuo požiūriu taip pat galimi įvairūs svarstymai, ar asmuo ėmėsi pakankamai priemonių, kad tam tikra informacija, kuri turi ar gali turėti finansinės, ekonominės vertės, galėtų būti pripažinta komercine (gamybine) paslaptimi arba ne. Svarbu pažymėti, kad asmens veiksmai atskleidžiant komercines paslaptis gali būti tiek aktyvūs (t.y. aktyviais veiksmais duodant kitiems asmenims priėjimą prie

²⁷ Richard Stim. Intellectual Property: patents, trademarks and copyrights // Thomson Learning. 2000. Psl. 232.

²⁸ Ten pat.

²⁹ Coco v A.N. Clark (Engineers) Ltd. [1969] R.P.C. 41 Megarry J.

³⁰ Peter A. Alces, Harold F. See. The Commercial law of intellectual property // Aspen Publishers. 1994. Psl. 82.

komercinės paslapties), arba pasyvūs (nesikišant į kitų asmenų priėjimą prie komercinės paslapties). Tuo tarpu, manytina, kad imtis galima tik aktyvių veiksmų, siekiant apsaugoti asmenų komercinės paslaptis. Priešingu atveju, teisme būtų sunku įrodinėti, jog tam tikra informacija turėjo būti pripažinta ūkio subjekto komercine paslaptimi.

Aptariant sąlygą, kokių asmuo ėmėsi priemonių tam tikrai informacijai apsaugoti, būtina išskirti protingo apdairumo teoriją (toliau – „Protingo apdairumo teorija“) (*angl. Reasonable precautions*).³¹ Ši teorija teigia, jog teisme asmuo, teigiantis, jog buvo atskleista tam tikra jam priklausanti komercinė paslaptis, turi įrodyti, ar jis ėmėsi protingų pastangų, priemonių laikyti tam tikrą informaciją komercine paslaptimi. Protingo apdairumo teorija teigia, jog asmuo, jei jis nesiėmė jokių priemonių tam tikrai slaptai informacijai apsaugoti, net negali teigti, jog tam tikra konfidenciali informacija buvo teigiančiojo asmens komercine paslaptimi.³²

Kaip pavydžiu galima laikyti tam tikros gamybinės komercinės paslapties atskleidimą. Kaip ūkio subjektui įrodyti, kad tam tikra informacija ūkio subjekte buvo laikoma komercine paslaptimi (nors ir nebuvo patvirtinto komercinių paslapčių sąrašo ir/ar ūkio subjekto darbuotojai nebuvo su juo supažindinti ir/ar nebuvo sudaromi konfidencialumo įsipareigojimai tarp ūkio subjekto ir ūkio subjektų darbuotojų)? Remiantis Protingo apdairumo teorija norint įrodyti, kad ūkio subjektas ėmėsi pakankamai priemonių, siekiant apsaugoti tam tikros konfidencialios informacijos slaptumą galima būtų atkreipti dėmesį į: (i) ar su tam tikra konfidencialia informacija buvo supažindinami visi darbuotojai, ar tik tam tikra darbuotojų grupė; (ii) ar su tam tikra slapta informacija buvo supažindinami tretieji asmenys; (iii) ar slapta informacija buvo prieinama visame ūkio subjekte, ar buvo ribojamas priėjimas (*angl. access*) prie jos; (iv) ar buvo tam tikras teisinis ryšys tarp ūkio subjekto vadovybės ir asmenų (ne vadovybės narių), kurie turi priėjimą prie tam tikros slaptos informacijos ir kitos protingos priemonės.³³ Manytina, kad įrodžius bent vieną iš šių aplinkybių, galima būtų įrodinėti, jog tam tikra slapta bendrovės informacija, nors ir nebuvo lokaliniu teisės aktu pripažinta ūkio subjekto komercine paslaptimi, tačiau turėtų būti laikoma, nes tam tikri ūkio subjekto valdymo organai, ūkio subjekto darbuotojai aktyviais veiksmais ėmėsi potencialios komercinės paslapties apsaugos.³⁴

³¹ Cole J.S. Can you keep a secret? An analysis of methods competitors should use to protect trad secrets before liability for misappropriation attaches // University of Louisville. 2000 // <http://international.westlaw.com>

³² Michael J. Hutter. Trade Secret Law: Theories and Context // Practising Law Institute. 1985.

³³ Cole J.S. Can you keep a secret? An analysis of methods competitors should use to protect trad secrets before liability for misappropriation attaches // University of Louisville. 2000 // <http://international.westlaw.com>

³⁴ Michael J. Hutter. Trade Secret Law: Theories and Context // Practising Law Institute. 1985.

Taigi aptariama teorija siaurina konfidencialios informacijos pripažinimo komercine paslaptimi sąlygas. Žinoma, Protingo apdairumo teorija nėra smulkmeniška pati savaime ir ji nereikalauja, kad asmuo įrodytų kiekvieną savo aktyvų veiksmą siekiant apsaugoti tam tikrą ekonominę vertę turinčią informaciją, tačiau būtina pažymėti, kad ši teorija galėtų būti įrankiu ir Lietuvos teismų praktikoje, įrodinėjant, kiek asmuo ėmėsi bendrų ar specialių (itin smulkmeniškų) protingų apdairumo priemonių, siekiant apsaugoti tam tikrą komercinę vertę turinčią ar galinčią turėti informaciją. Tik nustatius, kad asmuo nors ir nebuvo iki galo teisiškai atidus ir rūpestingas, bet suprato ir siekė apsaugoti tam tikrą realią ar galimą ekonominę vertę turinčią informaciją, galima pripažinti, kad asmuo ėmėsi protingų priemonių apsaugoti tam tikrą komercinę paslaptį. Būtina priminti, jog aptariama teorija iškelia vieną svarbiausių komercinių paslapčių teisės klausimų – komercinė paslaptis, ar tai teisė, ar apsaugos lygmuo? Šis klausimas bus paliestas kituose skyriuose.

Informacijos vertė jos savininkui ir galima vertė konkurentui.³⁵ Lietuvos Respublikos Konkurencijos įstatymo (toliau – „LR Konkurencijos įstatymas“)³⁶ 16 str. 1 d. 3 p. numato, jog ūkio subjektams draudžiama atlikti tokius veiksmus, kurie prieštarautų ūkinės veiklos sąžiningai praktikai. Kaip vienas iš tokių galimai ūkinės veiklos sąžiningai praktikai prieštaraujančių veiksmų gali būti informacijos, kuri yra kito ūkio subjekto komercinė paslaptis, naudojimas, perdavimas, skelbimas be šio ūkio subjekto sutikimo. Taip pat sąžiningai ūkinės veiklos praktikai prieštarautų veiksmai, kuriais ūkio subjektas gauna komercinę paslaptį sudarančią informaciją iš to asmens, kuris neturi teisės šios informacijos perduoti,³⁷ turint tikslą konkuruoti, siekiant naudoti sau ar padarant žalą šiam ūkio subjektui.

Šioje dalyje atskleidžiama, jog Lietuvos Respublikos teisės aktai reglamentuoja atvejus, kaip nustatoma, jog tam tikra komercinė paslaptis yra svarbi ūkio subjektui. Pažymėtina, kad nustatant ar tam tikra slapta ir vertinga asmens informacija turėtų būti laikoma komercine paslaptimi, visuomet būtina nustatyti ne tik jos vertę konkurentui, bet kiek pats informacijos turėtojas deda pastangų tam tikrai slaptai informacijai apsaugoti. Jei asmuo suvokia ir deda pastangas slaptai informacijai apsaugoti, galima teigti, jog jos vertė konkurentams iš tiesų gali būti didelė. Tačiau ši aplinkybė vertinimų ar tam tikra informacija turėtų būti laikoma komercine paslaptimi ar ne spektre, turėtų būti apsvaistoma labai kruopščiai ir individualizuojant kiekvieną atvejį. Gali susiklostyti situacija, jog ūkio subjektas perdėtai mano, jog tam tikra informacija turėtų būti laikoma tam tikro ūkio subjekto komercine paslaptimi. Nors pats ūkio subjektas nėra patvirtinęs komercinių paslapčių sąrašo, tačiau, pavyzdžiui, ūkio subjekto „X“

³⁵ Peter A. Alces, Harold F. See. The Commercial law of intellectual property // Aspen Publishers. 1994. Psl. 82.

³⁶ Lietuvos Respublikos Konkurencijos įstatymas. 1999 m. kovo 23 d. Nr. VIII-1099.

³⁷ Bently L., Sherman B. Intellectual property law // Oxford university press. 2004. Psl. 1020.

vadovas teisme teigia, jog „X“ informacija apie pridėtinės vertės mokesčio sumokėjimą valstybei buvo „X“ komercine paslaptimi. Remiantis 2004 m. kovo 24 d. LAT nutartimi Nr. 3K-3-228 Damulevičius v. AB „Malsena“, konstatuotina, jog „pagal įstatymus viešų dokumentų bendrovės sprendimu negalima paskelbti konfidencialia informacija.“³⁸ Taigi vertinant kiekvieną individualų atvejį, ginčą atskirai darytina išvada, jog „X“ informacija apie pridėtinės vertės mokesčio sumokėjimą negali būti laikoma „X“ komercine paslaptimi, nes ji neturi įtakos „X“ konkurentams. Darytina išvada, kad tokios informacijos nesaugotų ir LR Konkurencijos įstatymas.

Būtina atkreipti dėmesį, jog nors LR Konkurencijos įstatymas saugo ūkio subjektų komercines paslaptis, tačiau pats LR Konkurencijos įstatymo reguliavimas yra netikslus ir sukeliantis daug prieštaravimų, todėl kituose skyriuose bus aptariama situacija kaip galima būtų keisti nusistovėjusį reguliavimą, siekiant tiksliau reglamentuoti ne tik atsakomybę už komercinių paslapčių atskleidimą, bet net už konfidencialios informacijos valdymą.

Gali kilti atvejų, kuomet ūkio subjektas dėl tam tikrų priežasčių yra atskleidęs kitam ūkio subjektui ne komercinę paslaptį, t.y. ne informaciją, kuri yra oficialiai ūkio subjekto lokalinio teisės aktu pripažinta komercine paslaptimi, bet potencialią komercinę paslaptį, pavyzdžiui, tam tikrus rinkos tyrimus, kurie gali turėti įtakos ūkio subjekto pardavimams, o tuo labiau ir kitų konkrečioje tos pačios prekės ar paslaugų rinkoje veikiančių ūkio subjektų elgesiui rinkoje. Taigi dar kartą pasitvirtina teiginys, jog kiekvieną atvejį būtina vertinti atskirai nuo susiklosčiusio teisinio reguliavimo ir lanksčiai priimti teisės aktų suteikiamas išimtis. Tačiau tokios išimtis atsirasti, t.y. siekiant, jog ne tik būtų saugoma komercinė paslaptis siaurąja prasme, bet ir konfidenciali informacija (ne tik sutartinių santykių pagrindu) būtinas aiškus, tikslus, nedviprasmiškas įstatyminis reguliavimas.

Taigi be kitų aplinkybių, nustatant ar tam tikra informacija buvo asmens komercine paslaptimi, būtina nustatyti ne tik pačios informacijos identifikavimą kaip komercinę paslaptį, bet ir lankstų požiūrį į tai, kad slapta ir vertinga jos savininkui informacija turi būti saugoma net tuomet, kai ji nėra ir nebus komercinė paslaptis, nes gal būt trūksta informacijos pripažinimo komercine paslaptimi įrodymo kriterijų. Remiantis išdėstytu, manytina, yra kritikuotinas 1999 m. gruodžio 2 d. Lietuvos Respublikos Konkurencijos tarybos nutarimas Nr. 16 „Dėl uždarnosios akcinės bendrovės „Linokodas“ veikų atitikimo Lietuvos Respublikos Konkurencijos įstatymo 7 straipsnio nuostatom“. Pastarajame nutarime išdėstyta, jog „UAB „LINIKODAS“ žinojo konkuruojančios įmonės „ID-BALTIC“, VĮ „Pieno Tyrimai „organizuotam konkursui siūlomas kainas ir tiekimo sąlygas, kas atitinka informaciją apie įmonės „ID-BALTIC“ gamybinę - komercinę veiklą. Be įmonės „ID-BALTIC“ leidimo šios žinios

³⁸ 2004 m. kovo 24 d. Lietuvos aukščiausiojo teismo nutartis Nr. 3K-3-228 Damulevičius v. AB „Malsena“

buvo panaudotos pateikiant palankesnę pasiūlymą aukščiau nurodytam konkursui ir užtikrino įmonės UAB „LINIKODAS“ laimėjimą jame. Šia savo veika įmonė UAB „LINIKODAS“ pažeidė Lietuvos Respublikos Konkurencijos įstatymo (1992 m. rugsėjo 15 d. Nr. I-2878) 7 straipsnio 1 dalies 4 punktą. UAB „LINIKODAS“ ir UAB „ID-BALTIC“ dalyvavo ir Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos organizuotame konkurse, kuris įvyko 1998 m. liepos 16 d. 14 val.. UAB „ID-BALTIC“ pasiūlymą šiam konkursui pasirašė biuro vadovė Vida Stankevičienė, Nacionalinei Martyno Mažvydo bibliotekai pateikė „ID-BALTIC“ prekybos asistentė Jūratė Mačėnienė. Darius Žemaitis įmonėje „ID-BALTIC“ nebedirbo nuo 1998 m. liepos 1 dienos, todėl teigti, kad Darius Žemaitis veikdamas UAB „LINIKODAS“ vardu, panaudojo įmonės „ID-BALTIC“ informaciją apie ūkinę - komercinę įmonės veiklą ir taip laimėjo Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos skelbtą konkursą nėra pagrindo.“³⁹

Nors tuo metu galiojusio LR Konkurencijos įstatymo redakcija nereglementavo komercinių paslapčių apsaugos, o tik draudė ūkiniams subjektams be ūkinio subjekto sutikimo (*aut. past. kito ūkinio subjekto*) gauti, naudoti ir skelbti informaciją apie jo gamybinę, komercinę veiklą, mokslinius-techninius tyrimus ir jo rezultatus, tačiau tikėtina, kad Lietuvos Respublikos Konkurencijos taryba tuo metu per siaurai ir ganėtinai nelanksčiai išsprendė tarp dviejų ūkio subjektų kilusį ginčą iš esmės dėl komercinės paslapties atskleidimo (*aut. past. nors tokios sąvokos Lietuvos Respublikos teisės aktuose dar nebuvo*). Manytina, jog Lietuvos Respublikos Konkurencijos taryba turėjo lanksčiau įvertinti susidariusią situaciją ir jos pasekmes, o kartu įvertinti ir tikruosius šalių ketinimus, ypač vidinius ketinimus. Tikėtina, kad būtent tuo metu remtasi lingvistiniu teisės normos aiškinimu, todėl ir buvo prieita prie dviprasmiškos, šių dienų teisinio reguliavimo požiūriu, išvados. Pateiktas pavyzdys rodo, koks svarbus yra aiškus, tikslus teisinis reguliavimas ir lankstus teisės normos aiškinimas ir kaip net ir konfidenciali informacija gali būti svarbi kitam, konkuruojančiam ūkio subjektui. Todėl nustatinėjant ar tam tikra informacija yra laikytina komercine paslaptimi, būtina įvertinti ne tik informacijos slaptumą, ar jos galimybę būti komercine paslaptimi, bet ir pačios informacijos konfidencialumo požymį bei ne tik esamą, bet ir galimą įtaką konkurentams.

Lėšos informacijos apsaugai bei jos įtvirtinimui kaip „slapta informacija/komercinė paslaptis“.⁴⁰ Šis kriterijus yra vertinamojo pobūdžio, todėl nėra absoliutus ir vienareikšmiškas, t.y. negali būti vertinamas vienodai visais atvejais. Tikėtina, kad jei stambiai pramonės bendrovei komercinių paslapčių ar konfidencialios informacijos apsaugai yra skiriamos milijoninės sumos, dar nereiškia, kad iš tiesų informacija, kurią pati bendrovė laiko komercine paslaptimi iš tiesų vertinant

³⁹ 1999 m. gruodžio 2 d. Lietuvos Respublikos Konkurencijos tarybos nutarimas Nr. 16 “Dėl uždarnosios akcinės bendrovės „Linikodas“ veikų atitikimo Lietuvos Respublikos Konkurencijos įstatymo 7 straipsnio nuostatomis”

⁴⁰ Peter A. Alces, Harold F. See. The Commercial law of intellectual property // Aspen Publishers. 1994. Psl. 82.

pačią informaciją lanksčiai galėtų turėti ūkio subjekto veiklai rinkoje ir *vice versa*. Taigi darytina išvada, jog nėra svarbu, kiek asmuo išleidžia lėšų komercinių paslapčių apsaugai, tačiau visada svarbu kaip yra informuojami bendrovės darbuotojai, tretieji asmenys apie bendrovės komercines paslaptis ar konfidencialią informaciją. Šiuo atveju svarbus ne tikslas, o pati priemonė kaip lėšos, jeigu jos ir yra leidžiamos bendrovės komercinių paslapčių apsaugai, yra naudojamos ir ar tam tikras panaudojimas duoda norimą rezultatą, t.y. komercinė paslaptis laikoma paslapyje taip suteikiant ūkio subjektui pranašumą prieš konkurentus.

Informacijos prieinamumas.⁴¹ Vertinant šios aplinkybės įtaką nustatant ar tam tikra informacija buvo ūkio subjekto komercine paslaptimi, tikslinga įvertinti, kaip ta informacija buvo saugoma. Žinoma, čia svarbus tampa ir pačios informacijos išraiškos kriterijus, t.y. pavyzdžiui, kaip tam tikra komercinė paslaptis buvo išreikšta bendrovėje. Egzistuoja atvejai, kai komercine paslaptimi laikomas tam tikro produkto gamybos procesas, gamybos būdas – tai sudėtingiausia, jautriausia komercinė paslaptis, nes tokiai paslapčiai apsaugoti, išlaikyti komercinės paslapties apsaugos lygį apsaugoti reikalingos didelės investicijos. Ir priešingai, jei informacija ūkio subjekte sudaro tik slaptą informaciją iš tam tikrų dokumentų (tiek rašytinių, tiek elektroninėje laikmenoje) tokią informaciją yra apsaugoti lengviau. Taigi ir šiuo atveju nagrinėjant ar tam tikra informacija gali būti pripažinta ūkio subjekto komercine paslaptimi, būtina įvertinti kitų aplinkybių visetą ir aukščiau nurodytus kriterijus, siekiant kuo objektyvesnio sprendimo slaptos informacijos turėtojo atžvilgiu.

Galima teigti, jog aukščiau paminėti kriterijai leidžia įvertinti ar tam tikra slapta ūkio subjekto informacija gali būti laikoma jų komercine paslaptimi. Paminėtina, jog šie kriterijai ir apskritai komercinių paslapčių sampratos klausimas neleidžia atsiriboti ir nuo lanksčios koncepcijos, jog turėtų būti saugoma ne tik ta informacija, kuri yra laikytina ar yra laikytina komercine paslaptimi pagal tam tikrus lokalinius ūkio subjektų dokumentus, bet ir konfidencialaus turinio informacija, jeigu ūkio subjektas imasi protingų pastangų, bet nepakankamų, kad informacija būtų pripažinta ūkio subjekto komercine paslaptimi. Todėl darytina išvada, jog šiame darbe bus telkiamas dėmesys, jog būtina keisti Lietuvos Respublikos teisinį reguliavimą ta linkme, kuri leistų lanksčiau saugoti pačia konfidencialią informaciją, o jos pripažinimas komercine paslaptimi sustiprintų konfidencialios informacijos apsaugą.

Taip pat trumpai, būtina užsiminti, jog šiame moksliniame darbe naudojama tik komercinės paslapties sąvoka, analizuojama jos kilmė ir santykis su įvairiais juridiniais faktais – komercinės paslapties atskleidimu, komercinės paslapties naudojimu, komercinės paslapties teisėtu atskleidimu, komercinės paslapties teisine apsauga. Atkreiptinas dėmesys, jog LR Civiliniame kodekse naudojama

⁴¹ Peter A. Alces, Harold F. See. The Commercial law of intellectual property // Aspen Publishers. 1994. Psl. 82.

komercinės paslapties ir profesinės paslapties sąvoka iš esmės skiriasi, nors komercinė ir profesinė paslaptis yra apibrėžiamos viename LR Civilinio kodekso straipsnyje. Manytina, jog profesinė paslaptis nėra komercinės paslapties sinonimas. Profesinė paslaptis tai informacija, kurią jos turėtojas patikėjo kitam asmeniui, kaip tam tikros profesijos atstovui, kuris įsipareigoja tos patikėtos informacijos neatskleisti tretiesiems asmenims.⁴² Profesinė paslaptis pasižymi specifiniais požymiais, kurie leidžia tokią paslaptį atskirti nuo kitų paslapčių: (i) profesine paslaptimi turėtų būti laikoma ne kiekviena viešai neskelbiama informacija, bet tik ta, kuri priklauso konkrečiam žmogui ir yra susijusi su jo privačiu gyvenimu; (ii) tokią informaciją žmogus turi patikėti saugoti kitam asmeniui būtent dėl to, kad šis atlieka savo profesines funkcijas ar pareigas; (iii) asmuo, kuriam yra patikėta saugoti tokio turinio informaciją, turi garantuoti (įsipareigoti), jog patikėtos informacijos turinys be patikėjusio tokią informaciją žmogaus susitikimo nebus atskleistas tretiesiems asmenims.⁴³ Taigi šiame darbe, kaip jau minėta aukščiau nebus aktualizuojamas profesinės paslapties klausimas, nes profesinė paslaptis nebūtinai turi turėti realią ar potencialią komercinę vertę, profesinės paslapties turėtojas yra specifinis subjektas, dėl to ji iš esmės skiriasi nuo komercinės paslapties.

2.2. Komercinė paslaptis kaip intelektinės nuosavybės objektas

TRIPS sutarties⁴⁴ (toliau – „TRIPS“) 39.1 str. 2 d. 7 p. nustato, jog valstybės narės, siekdamos įgyvendinti Paryžiaus konvencijos „Dėl intelektinės nuosavybės apsaugos“⁴⁵ 10bis straipsnį turi imtis efektyvių priemonių užkirsti kelią nesąžiningai konkurencijai, kurios vienas iš pasireiškimo būdų yra neatskleistos informacijos apsauga. Matyti, jog TRIPS saugo neatskleistą informaciją, o turėdami omenyje, kokius klausimus reguliuoja TRIPS galima neabejotinai sakyti, jog TRIPS kūrėjai neatskleistą informaciją suprato kaip intelektinės nuosavybės objektą, todėl neatskleistos informacijos sąvoka ir buvo įrašyta į TRIPS sutartį. Manytina, jog tokios sąvokos atitikmuo Lietuvos Respublikos teisės aktuose būtent ir yra LR Civilinio kodekso nuostata dėl komercinių paslapčių apsaugos.

Svarbu išskirti ir kitą TRIPS sutarties straipsnį, kuris geriausiai atskleidžia tarptautinės teisės nuotaikas neatskleistos informacijos atžvilgiu – TRIPS 1.2 str. pasisako, jog neatskleista informacija – tai intelektinės nuosavybės sąvoka, tokia kaip patentai, prekių ženklai ir kt.

⁴² Lietuvos Respublikos Civilinis kodeksas. 2000 m. liepos 18 d. Nr. VIII-1864.

⁴³ Panomariovas A. Viešai neskelbiama informacija (paslaptis) baudžiamajame procese. Daktaro disertacija. Vilnius. 2001. P. 54.

⁴⁴ Agreement on Trade related aspects of Intellectual Property Rights. 15 April 1994.

⁴⁵ Paryžiaus konvencija Dėl intelektinės nuosavybės apsaugos. 1883 m. kovo 20 d.

Būtina pažymėti, jog TRIPS saugo neatskleistą informaciją plačiaja prasme. Nors TRIPS sutarties 39.1 str. duoda nuorodą į „neatskleistą informaciją“, „neatskleistą testą“ (*tuo atveju kai kalbama farmacijos teisės apimtyje*) ir „pateiktus duomenis“, būtina atkreipti dėmesį, jog įrodant, jog tam tikra informacija gali būti saugoma kaip intelektinės nuosavybės objektas TRIPS rėmuose, būtina įrodyti ne tik tokios, pastarosios informacijos, duomenų egzistavimą, tačiau ir tokios informacijos, duomenų buvimą neatskleistais. Tik tada minėta informacija, duomenys gali patekti po TRIPS sutarties reglamentavimo rėmais. Nors TRIPS tiesiogiai nepasisako dėl neatskleistos informacijos pripažinimo, t.y. kokiais kriterijais remiantis neatskleista informacija gali būti pripažįstama neatskleista, manytina, jog TRIPS reguliavimas yra platestis nustatant kuomet asmuo pažeidė konfidencialumo įsipareigojimą, t.y. TRIPS savaime susiaurina išimčių ratą, kuomet įsipareigojimas už neatskleistos informacijos atskleidimą, nebūtų pažeistas.

Tikėtina, jog pirmame šio magistrinio darbo skyriuje aprašyti konfidencialios informacijos nustatymo, pripažinimo komercine paslaptimi kriterijai negalėtų būti taikomi TRIPS sutarties rėmuose esančiai „neatskleistos informacijos“ sąvokai, tačiau kartu negalime nedėti ir lygybės ženklo tarp LR Civilinio kodekso reglamentuojamos komercinės paslapties ir TRIPS sutartyje numatytos „neatskleistos informacijos“ sąvokos. Manytina, jog pagal TRIPS sutartį norint pripažinti, kad asmuo neatskleidė informacijos, kuri yra pateikiama valstybei ar jos institucijoms pagal TRIPS 39.1 str. 2 d.⁴⁶ reikėtų įrodyti bent tris kriterijus: (i) kad informacija patenka į TRIPS sutarties apsaugos rėmus, t.y. ji patenka į specifinį TRIPS sutarties reguliavimą; (ii) kad informacija buvo slapta; (iii) kad informacija, kuri patenka į TRIPS sutarties rėmus ir jei ji buvo slapta, ji buvo neatskleista trečiosioms šalims. Taigi TRIPS sutartis nereikalauja įrodyti, kad informacija turėjo ekonominę vertę ar potencialią ekonominę vertę, kad informacija buvo žinoma tik ribotam asmenų ratui, kad informacijos savininkas dėjo pastangas, jog išsaugotų neatskleistą informaciją, kad įmonėje nebuvo daug darbuotojų, kurie būtų susipažinę su neatskleista informacija dėl savo veiklos įmonėje specifikos. Matyti, jog TRIPS sutarties rėmuose užtenka tik įrodyti, jog tam tikra informacija patenka po TRIPS sutarties reguliavimo „skėčiu“ ir jog tam tikra informacija nebuvo atskleista.⁴⁷

Remiantis aukščiau išdėstytu, galima neabejotinai teigti, kad tarptautiniu lygmeniu neatskleista informacija yra laikoma intelektinės nuosavybės objektu. Lietuvoje taip pat stengiamasi remtis tokiomis tarptautinės teisės pozicijomis, nors galima išvengti ir tam tikrų prieštaravimų ir keblumų, įvardinant neatskleistą informaciją kaip intelektinės nuosavybės objektą. Pavyzdžiu galėtų tapti gerai

⁴⁶ Agreement on Trade related aspects of Intellectual Property Rights. 15 April 1994.

⁴⁷ Philip Alston, Vaughn Lowe. Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights // Oxford University Press. 2007. P 372-373.

žinomas LR Civilinio kodekso 1.116 str. ir apskritai visas LR Civilinio kodekso skyrius, nustatantis, kas Lietuvos Respublikoje yra laikytina civilinės teisės objektais. Kas gi įneša sumaištį į tokios klausimo, ar komercinė paslaptis turėtų būti laikoma intelektinės nuosavybės objektu ar ne, svarstymą? Atsakymas yra paprastas. LR Civilinio kodekso 1.111 str. nustato, kas yra laikytina intelektinės veiklos rezultatais. Minėtas aptariamo kodekso straipsnis nustato, jog civilinių teisių objektais laikomi mokslo, literatūros ir meno kūriniai, išradimų patentai, pramoniniai pavyzdžiai bei kiti intelektinės veiklos rezultatai, išreikšti kuria nors objektyvia forma (rankraščiai, brėžiniai, modeliai ir kt.). Jeigu mes kalbėdami tarptautinės teisės lygmeniu sutinkame, jog neatskleista informacija yra intelektinės nuosavybės objektas, kodėl gi Lietuvos Respublikos teisės aktų reguliavime tai nėra aiškiai išreikšta. Žinoma, galima tik spėti, kodėl aptariamo kodekso rengėjai nepriskyrė komercinių paslapčių intelektinės veiklos rezultatams kaip civilinių teisių objektui, tačiau ar galima komercinės paslaptis, mintyse eliminuojant LR Civilinio kodekso 1.116 str. priskirti prie LR Civilinio kodekso 1.111 str., o konkrečiai tos nuostatos „<...> bei kiti intelektinės veiklos rezultatai“?

Kadangi laikomės pozicijos, jog Lietuvos Respublikos teisės aktų sistemoje aukščiausią tašką užima tarptautinės teisės aktai, būtina daryti išvadą, kad net ir nesant LR Civilinio kodekso 1.111 str. ar 1.116 str., komercinės paslaptys būtų saugomos. Tuo labiau šiuo atveju, jei, tarkime, eliminuotumėme LR Civilinio kodekso 1.116 str. ir iškiltų teisinis ginčas dėl tam tikros ekonominę vertę turinčios informacijos neteisėto atskleidimo, būtų galima remtis LR Civilinio kodekso 1.111 str. ir argumentuoti, jog tam tikra informacija buvo intelektinės veiklos rezultatas ir ją reikėtų apibrėžti kaip civilinių teisių objektą. Taigi naudotume įstatymo analogiją. Tačiau reikia pripažinti, jog naudojant įstatymo analogiją vargu ar galėtumėme remtis vien tuo faktu, kad neatskleista informacija tarptautiniu lygmeniu yra pripažįstama intelektinės nuosavybės objektu.⁴⁸ Dar daugiau, manytina, nesant LR Civilinio kodekso 1.116 str. būtume priversti iš naujo „išradinėti dviratį“, t.y. nustatyti jau pirmajame šio darbo skyriuje įvardintus kriterijus, pagal kuriuos ginčą nagrinėjantis organas jau spręstų, ar neatskleista informacija, komercinė paslaptis, prekybinė paslaptis galėtų patekti po LR Civilinio kodekso 1.111 str. reguliavimo rėmais. Be to, reikėtų remtis ir visuotinai paplitusia intelektinės teisės teorija, kuri aiškiai pasisako, jog komercinės paslaptys laikytinos intelektinės nuosavybės objektu. Taigi iš vienos pusės galime džiaugtis, jog turime LR Civilinio kodekso 1.116 str., kuris aiškiai nurodo, kas Lietuvos Respublikoje yra laikytina komercine paslaptimi. Tačiau ar nevertėtų susimąstyti, jog LR Civilinio kodekso 1.111 str. ir LR Civilinio kodekso 1.116 str. neturėtų būti apjungti? O gal LR Civilinio kodekso 1.111 str. turėtų duoti blanketinę nuorodą į 1.116 to paties kodekso straipsnį?

⁴⁸ Vytautas Žilinskas, Petras Kasperavičius, Mindaugas Kiškis. Intelektinė nuosavybė ir jos apsauga // Klaipėda. 2007. Psl. 30.

Tikėtina, kad remiantis visuotinai pripažinta intelektinės teisės teorija, būtina atkreipti dėmesį į tai, jog komercinė paslaptis, neatskleista informacija, prekybinė paslaptis yra laikoma intelektinės nuosavybės objektu. Todėl ir čia peršasi išvada, jog LR Civilinio kodekso rengėjai siekiant išvengti tam tikrų neaiškumų, o gal, tiksliau sakant, siekiant įnešti kuo daugiau tikslumo, manytina, turėjo bent jau LR Civilinio kodekso 1.111 str. nurodyti, kad komercinė paslaptis, neatskleista informacija, prekybinė paslaptis, jos apsauga yra intelektinės nuosavybės objektas (*aut. past. kaip žinia intelektinė nuosavybė, kaip teisės šaka patenka į civilinės teisės reguliavimo rėmus*) ir jog pastaroji sąvoka yra aptariama kitame šio LR Civilinio kodekso straipsnyje ar skyriuje. Tikėtina, jog taip pavyktų išvengti didesnio neaiškumo intelektinės nuosavybės objektų ir komercinių paslapčių santykių pagal LR Civilinį kodeksą.

Tačiau skaitytojui gali iškilti ir kitas klausimas. Juk LR Civilinio kodekso 1.111 str. yra pavadintas „Intelektinės veiklos rezultatai“ – ar gali komercinė paslaptis būti intelektinės veiklos rezultatu? Dėl pirmojo žodžio išvadą jau priėjome aukščiau, jog tam tikra neatskleista informacija yra laikoma intelektinės nuosavybės objektu, bet ar gali komercinė paslaptis būti rezultatu? Juk komercinė paslaptis, neatskleista informacija dažniausiai laikoma tam tikrose laikmenose, kurios pačios savaime neturi jokios vertės civilinių teisinių santykių subjektams. Juk LR Civilinio kodekso 1.111 str. nurodo, jog rezultatu laikoma tai, kas išreikšta objektyvia forma. O komercinė paslaptis nebūna išreikšta objektyvia forma, galbūt tai tik paprastas popieriaus lapas, kuriame yra užrašytos tam tikros formulės, o pats popieriaus lapas yra bevertis. Taigi ar galima pripažinti, jog net nesant LR Civilinio kodekso 1.116 str. naudojant įstatymo analogijos metodą tariamą ginčą dėl neatskleistos ekonominę vertę turinčios informacijos neteisėto atskleidimo galima būtų naudoti LR Civilinio kodekso 1.111 str.

Manytina, kad taip. Kadangi Lietuvos Respublikos teisės aktai nenustato, nereglamentuoja, kas turėtų būti suprantama kaip objektyvi objekto forma, galima teigti, jog komercinė paslaptis, neatskleista informacija, kad ji būtų saugoma, ji turi būti žinoma tam tikram subjektui ar subjektams, o tam reikia tam tikros paslapties išreiškimo objektyviai, kad ir Beverčiame popieriaus lape. Nors pats popieriaus lapas nesukuria jokios vertės, bet jis yra objektyvi intelektinės veiklos rezultato išreiškimo forma, t.y. be popieriaus ar kitos laikmenos, tam tikra paslaptis, komercinė paslaptis, neatskleista informacija gali būti laikoma tik idėja, o idėjos, kaip žinia, neįmanoma nei apsaugoti, nei užpatentuoti, nei kitaip priversti laikytis konfidencialumo pareigos dėl idėjos išsaugojimo – taigi idėja yra laki erdvėje ir santykiuose tarp asmenų. Tuo tarpu idėja pereina į kitą lygmenį, jei ji atitinka tam tikrus kriterijus ir yra išreikšta objektyvia forma. Štai kuomet galima pagrįsti, jog komercinės paslaptis net ir nesant LR Civilinio kodekso 1.116 str., t.y. esant LR Civilinio kodekso 1.111 str. ir suprantant komercinės paslaptis, neatskleistą informaciją, prekybos paslaptis kaip intelektinės veiklos rezultata,

civilinių teisių objektą. Būtina priminti, kad tam tikras objektas turi būti išreikštas objektyviai ir atitikti tam tikrus kriterijus, suformuluotus pagal tarptautinę praktiką.

Padarę išvadą, jog esant hipotetiniam ginčui komercinės paslaptis, nesant LR Civilinio kodekso 1.116 str. galima būtų saugoti pagal LR Civilinio kodekso 1.111 str. ir tai, jog LR Civilinio kodekso rengėjai, manytina, turėjo duoti blanketinę nuorodą arba apjungti jau aukščiau aptariamus minėto kodekso straipsnius, būtina išsiaiškinti kitą probleminį teorinį klausimą. Ar iš tikrųjų komercinė paslaptis yra turtinė teisė ar ji tokia galėtų būti?

LR Civilinio kodekso 1.112 str. 1 d. nurodo, jog turtinės teisės yra teisės atsirandančios iš intelektinės veiklos rezultatų. Įdomus yra LR Civilinio kodekso rengėjų požiūris apskritai į visą civilinės teisės objektų sistemą. Analizuojant aptariamą straipsnį peršasi kelios prieštaringos išvados: (i) jog civilinių teisių objektais galima laikyti tik daiktus, prievolines teises ir intelektinės veiklos rezultatus, tuo tarpu vertybiniai popieriai, pinigai negali būti laikomi civilinių teisių objektais; (ii) iš kitos pusės – jei komercinės paslaptis, neatskleista informacija, prekybos paslaptis laikysime intelektinės veiklos rezultatais neatskiriant jų nuo kitų intelektinės nuosavybės objektų (prekių ženklų, patentų, pramoninio dizaino ir kt.), kodėl tuomet reikalingas papildomas jų išskyrimas į LR Civilinio kodekso 1.116 str. (*aut. past. tai aptarsime kitame skyriuje*) ir kodėl, kuo intelektinės veiklos rezultatai yra ypatingi nuo akcijų, vertybinių popierių, kad tai yra prižiūstama turtine teise. Apskritai nors kodeksas reguliuoja, kas yra laikoma turtinėmis teisėmis, tačiau pačios turtinės teisės sąvokos neaskleidžia. Turtinė teisė, tai tokia asmens savybė, kurios pagrindu asmuo turi reikalavimo teisę į tam tikrą turtą. Kadangi šiuolaikinė civilinės teisės teorijos samprata suponuoja pliuralistinę civilinės teisės aiškinimą, t.y. pastarosios teorijos objektas yra tai ne į ką nukreiptos civilinės teisės ir pareigos, bet dėl ko jos atsiranda,⁴⁹ galima daryti išvadą, kad turtinių teisių esmė yra civilinių teisių objektai, dėl kurių gali atsirasti turtas ar reikalavimas į tam tikrą turtą ar pati turtinė teisė. Kadangi šio darbo tikslas nėra sukritikuoti LR Civilinio kodekso rengėjus, kodėl turtinės teisės savyje neapima ir vertybinių popierių, pinigų, akcijų ar pan., o apima intelektinės veiklos rezultatus, darytina išvada, nors ir toks reguliavimas, kuris buvo paminėtas aukščiau yra ydingas ta apimtimi, jog turtinės teisės gali kilti ir iš kitų civilinės teisės objektų, tačiau, manytina, pagrįstai teigiama, jog intelektinės veiklos rezultatai yra pripažįstami turtinėmis teisėmis. Tačiau kyla klausimas, ar turtine teise yra pripažįstama pati komercinė paslaptis, jei komercinės paslapties teoriniu lygmeniu nepriskirtume prie LR Civilinio kodekso 1.111 str. reguliavimo dalyko?

⁴⁹ Julija Kiršienė, Vytautas Pakalniškis, Ramutė Ruškytė, Pranciškus Vitkevičius. Civilinė teisė. Bendroji dalis. I tomas // Lietuvos teisės universitetas. Vilnius. 2004. Psl. 112.

Manytina į pastarąjį klausimą galima būtų atsakyti tik kitame skyriuje, kur bus nagrinėjama pati komercinės paslapties esmė, t.y. ar komercinė paslaptis yra civilinių teisių objektas ar tam tikras apsaugos lygmuo? Būsimame skyriuje bus galima išskirti ir priežastis, kodėl galimai LR Civilinio kodekso rengėjai komercinės paslaptis išskyrė į atskirą straipsnį ir net nedavė nuorodos į komercinės paslaptis LR Civilinio kodekso 1.111 str., kas pastaruoju atveju, manytina, yra ydinga situacija.

Taigi pripažinę, kad komercinę paslaptį galime laikyti intelektinės nuosavybės objektu, o kartu ir civilinių teisių objektu, galima paanalizuoti pasaulinę praktiką, o ypač mus turėtų dominti anglosaksų teisės tradicijos praktika komercinių paslapčių identifikavimo klausimais.

Paprastai pasaulyje esti dvi komercinių paslapčių teorijos: (i) utilitarinė teorija, jog komercinės paslaptys yra civilinės teisės objektas; (ii) civilinės teisės teorija teigianti, jog komercinės paslaptys yra turtinės teisės. Nors Lietuvoje kai kurie civilinės teisės objektai yra laikomi turtinėmis teisėmis, tačiau kalbant apie komercinės paslaptis būtina išskirti, jog anglosaksiškos teisės tradicijos šalyse turtinės teisės yra atskirtos nuo taip vadinamos civilinės teisės (*tort law*).

Utilitarinė teorija pasisako, jog galimybė, jog tam tikra informacija gali būti pasisavinama, nors ji jos savininkui turi ekonominę vertę, leidžia sukurti sistemą, pagrindžiančią, jog komercinės paslaptys yra laikomos turtinėmis teisėmis. Utilitarinė teorija yra paplitusi anglosaksų teisės tradicijos šalyse. Ja galima detalizuoti remiantis JAV Aukščiausiojo teismo sprendimu byloje *Rucklehaus v. Monanto Co.*, kur JAV Aukščiausiasis teismas pasisakė, kad „komercinės paslaptys turi daug charakteristikų ir šios charakteristikos yra labiau būdingos materialioms turtinėms vertybėms, teisėms. Komercinės paslaptys turi galimybę būti perleistos. Komercinė paslaptis gali suformuoti patikėjimo teisę ir ji pereina patikėtiniui bankroto atveju.“⁵⁰ Remiantis pastaruoju JAV Aukščiausiojo teismo išaiškinimu daroma išvada, jog toks komercinių paslapčių laikymas turtinėmis teisėmis remiasi ne pačia komercine paslaptimi, ne tai kas ji yra, bet tai, kas yra jos savininkas ir ką jos savininkas gali gauti iš komercinės paslapties. Taigi tai yra anglosaksiškoji teorija, teigianti, jog komercinės paslaptys turi būti apibrėžiamos kaip turtinės teisės.

Europietiškoji, arba komercinės paslapties kaip civilinės teisės objekto (*tort law*) teorija pasisko, jog svarbiausia yra neteisėtų veiksmų sulaikymo aktas, t.y. jog komercinė paslaptis yra ne turtinė teisė, o tam tikras apsaugos lygmuo. Tai yra vadinama „pareigos“ teorija arba tai, ką Melvinas Jager vadina „komercinio moralumo išlaikymo teorija“.⁵¹ Pastaroji teorija apibrėžiama per tokį JAV Aukščiausiojo teismo aiškinimą: „Žodis „turtas“, kuris yra naudojamas prekės ženklams ir

⁵⁰ Robert P. Merges, Peter S. Menell, Mark A. Lemley. *Intellectual Property in the New Technological Age* // Aspen Publishers Inc. 2000. Psl. 36-37.

⁵¹ Ten pat.

komercinėms paslaptims, nėra išanalizuotas kaip antrinė pirminio fakto pasekmė, kuriam teisė nustato tam tikrus geros moralės kriterijus. Atsakovas žino faktus per tam tikrus pasitikėjimo santykius, t.y. ar ieškovai turėjo tam tikrą vertingą paslaptį ar ne. Turto egzistavimas gali būti paneigtas, tačiau negali būti paneigtas pasitikėjimo santykių egzistavimas. Taigi pirminis taškas yra ne turtas, o tai, kad atsakovas buvo pasitikėjimo santykiuose su ieškovu.⁵²

Taigi, nors pastaroji teorija taip pat yra kilusi iš JAV Aukščiausiojo teismo praktikos, manytina ji yra plačiai plintanti ir civilinės teisės šalyse, o ypač ta nuostata, jog pirminiu faktu laikomi asmenų pasitikėjimo santykiai ir jų pažeidimas (konkurencijos teisės pažeidimas, sutarties pažeidimas), o tik po to kreipiamas dėmesys, jog tokiu pažeidimu buvo padaryta tam tikra žala komercinės paslapties savininkui. Nors pastaroji teorija nėra labai paplitusi JAV, jos negalima atmesti, nes ji padarė nemažą įtaką komercinių paslapčių aiškinimui Europoje, kontinentinėje teisės tradicijoje.

Tačiau nagrinėjant Europines komercinių paslapčių buvimo intelektinės nuosavybės objektu dalis negalime nukrypti ir nuo kitokių nuotaikų. Prof. Philip Alston ir prof. Vaughan Lowe savo knygoje „Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights“⁵³ nedviprasmiškai teigia, jog „<...> faktas, jog neatskleista informacija yra laikoma intelektinės nuosavybės kategorija dar nereiškia, jog neegzistuoja jokių turtinių teisių kalbant apie komercines paslaptis.“⁵⁴ Pagal minėtus autorius „<...> kontrolė dar nereiškia turto nuosavybės. Griežtai kalbant, neatskleista informacija yra tik faktinė situacija priklausanti netiesioginei apsaugai dėl tam tikrų aplinkybių galinčių kilti dėl nesąžiningos konkurencijos. Faktinė situacija apsaugoti tam tikrą paslaptį gali būti įforminama sutartimi tarp šalių.“⁵⁵

Taigi matyti, jog aptariamos teorijos nepaneigia tos nuosatos, jog komercinės paslaptys yra visuotinai pripažįstamos intelektinės nuosavybės objektu, tačiau nuolat net ir kiekvienoje teisės tradicijoje kyla klausimai apie tai kaip turėtume traktuoti komercines paslaptis – ar tai turtinė teisė ar tik apsaugos lygmuo pagrįstas pasitikėjimo santykiais.⁵⁶ Į klausimus, koks modelis, kokia komercinių paslapčių aiškinimo teorija yra pasirinkta Lietuvoje bus atsakyta kitame skyriuje paliečiant santykį tarp komercinės paslapties materialinio ir apsauginio reguliavimo.

⁵² Robert P. Merges, Peter S. Menell, Mark A. Lemley. Intellectual Property in the New Technological Age // Aspen Publishers Inc. 2000. Psl. 36-37.

⁵³ Philip Alston, Vaughn Lowe. Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights // Oxford University Press. 2007.

⁵⁴ Philip Alston, Vaughn Lowe. Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights // Oxford University Press. 2007. p. 368.

⁵⁵ Ten pat.

⁵⁶ Rimgaudas Greičius. Įmonės vadovo fiduciarinės pareigos. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01 S) // Vilniaus universitetas. 2005. Psl. 67.

2.3. Komerčinė paslaptis – teisė ar apsaugos lygmuo?

JAV Aukščiausiojo teismo teisėjas Posneris yra pasakęs, jog „tautos ateitis priklauso nuo ūkio efektyvumo, o ūkio efektyvumas priklauso nuo mažos dalelės, tokios kaip intelektualinės nuosavybės apsauga.“⁵⁷ Šie žodžiai yra teisingi nustatant, koku tikslu yra sukurtas LR Civilinio kodekso 1.116 str., kuris reglamentuoja, kas turėtų būti laikoma komercine paslaptimi. Nesikartojant preziumuosime, jog žinome komercinės paslapties sąvoką, tačiau keliame klausimą, koku tikslu ši sąvoka atsirado būtent LR Civilinio kodekso skyriuje, nustatančiame, kas yra laikytina civilinės teisės objektais. Ar niekada nesusimastėme, kad galbūt komercinės paslaptis reguliuojantį straipsnį galima būtų įdėti į LR Civilinio kodekso I knygos V dalį – “Civilinių teisių įgyvendinimas ir gynimas”?

Manytina, jog į pastarąjį klausimą galima atsakyti remiantis teisės teorija. Kaip žinia teisės normos gali būti skirstomos į reguliacines ir apsaugines.⁵⁸ Reguliacinės teisės normos nustato teisinių santykių subjektų elgesį tam tikru socialinio gyvenimo atveju. Apsauginės normos nustato reguliacinių normų apsaugos mechanizmus, kaip asmenys gali apginti savo pažeistas teises. Būtina priminti, kad civilinėje teisėje taip pat egzistuoja reguliaciniai ir apsauginiai santykiai. Reguliaciniai santykiai yra tokie, kuriais fiziniai ir juridiniai asmenys siekia įgyti civilines subjektines teises, jas įgyvendinti, sudarinėti įstatymais leistas sutartis, jas vykdyti ir kita.⁵⁹ Apsauginiai teisiniai santykiai civilinės teisės teorijoje suprantami kaip atsirandantys pažeidus pozityviosios teisės normas, atsisakius vykdyti pareigas, kai reikia užtikrinti reguliacinių santykių pagrindu įgytas teises ir pareigas, susiaurinti pažeidėjo teises taikant tam tikras sankcijas ir t.t.⁶⁰ Vadovaujantis pastaruoju aiškinimu, galime daryti išvadą, jog būtent LR Civilinio kodekso I knygos V dalies 1.138 str., kuris yra skirtas apibrėžti civilinių teisių gynimo būdus ir yra laikytina civilinių apsauginių normų išraiška. Be to, LR Civilinio kodekso 1.139 str. taip pat numato vieną iš apsauginių civilinės teisės normų, t.y. savigyną. Taigi remiantis išdėstytu ir prieš tai einančiu skyriumi gali kilti pagrįstas klausimas, kodėl komercinė paslaptis, kuri iš esmės savyje apima turtinių teisių apsaugą yra reguliuojama visai kitame LR Civilinio kodekso skyriuje? Ar galima teigti, jog komercinė paslaptis tai nėra reguliacinė norma, o apsauginė norma? Galbūt būtų protinga komercinės paslapties straipsnį perkelti į LR Civilinio kodekso I knygos V dalį?

Pirmiausia norint išnagrinėti ar LR Civilinio kodekso 1.116 str. yra laikytinas reguliacinės normos pavyzdžiu reikia išanalizuoti pačią normą. Minėtas straipsnis nustato, kad komercine paslaptimi

⁵⁷ Andrew Riggs Dunlap. Fixing the Fourth Amendment with Trade Secret Law: A Response to Kyllo // Georgetown Law Journal. 2002.

⁵⁸ Alfonsas Vaišvila. Teisės teorija // Justitia. Vilnius. 2004.

⁵⁹ Vytautas Pakalniškis, Pranciškus Vitkevičius, Ramutė Ruškytė, Julija Kiršienė. Civilinė teisė. Bendroji dalis. I tomas // Lietuvos teisės universitetas. Vilnius. 2004. p. 121.

⁶⁰ Ten pat.

gali būti pripažinta tik tai, kas *inter alia* yra: (i) informacija; (ii) jeigu, ta informacija turi tam tikrą ar potencialią komercinę vertę; (iii) informacija nėra prieinama; (iv) informacijos savininkas ar informacijos savininko įgaliotas asmuo deda protingas pastangas, kad apsaugotų informaciją; (v) informacijos savininkas ar informacijos savininko įgaliotas asmuo deda pastangas, kad išsaugotų informacijos slaptumą. Taigi 5 kriterijai Lietuvos Respublikoje nurodo, kas gali būti laikoma komercine paslaptimi. Pažymėtina, kad būtinas visų kriterijų visetas, norint pripažinti informaciją komercine paslaptimi.

Ar pastaroji teisės norma yra reguliacinė? Taip, iš pažiūros tikrai galime taip teigti, jog ši teisės norma nustato, asmenų teises ir pareigas atitinkamos informacijos atžvilgiu, todėl neabejotinai tai yra reguliacinės normos pavyzdys. Tačiau mums turėtų būti svarbi ne tik pati informacija, bet kodėl informacija yra saugoma, t.y. nes ji turi tam tikrą ekonominę vertę jos savininkui, tretiesiems asmenims, konkurentams. Juk jei informacija nebuvo apsaugota pagal LR Civilinio kodekso numatytą būdą ir vėliau informacija buvo atskleista, ar galima pripažinti, kad informacija buvo subjekto komercinė paslaptis. Juk tik neatskleista informacija sukuria jos savininkui vertę ir komercinės paslapties apsaugos lygį.⁶¹ Taigi būtina sutikti, jog jei LR Civilinio kodekso 1.116 str. pasisakytų tik taip, jog informacija laikoma komercine paslaptimi, jeigu ji turi tam tikrą ar potencialią komercinę (gamybinę) vertę jos savininkui ar trečiajam asmeniui, tada iš tikrųjų galima būtų pripažinti, jog tai yra išimtinai reguliacinė norma, tačiau atkreiptinas dėmesys, jog nors LR Civilinio kodekso 1.116 str. 1 d. yra reguliacinio pobūdžio, tačiau pati 1-os dalies norma *inter alia* yra daugiau apsauginio pobūdžio. Jei nebūtų nurodytų kitų kriterijų, kurie yra – informacijos savininko ar jo įgalioto asmens veiksmai saugant tam tikrą informaciją, informacijos neprieinamumas, informacijos vertės sukūrimas dėl jos slaptumo⁶², manytina, tik tada galima būtų pripažinti jog LR Civilinio kodekso 1.116 str. 1 d. yra išimtinai reguliacinė norma. Tačiau šiuo metu LR Civilinio kodekso 1.116 str. 1 d. reguliacinė dalis (*komercinė paslaptis yra informacija*) gali tapti teisiškai nereikšminga be kitų informacijos kriterijų, todėl, manytina, kad komercinė (gamybinė) paslaptis *per se* yra apsauginės normos išraiška. Galime remtis šiuo James W. Hill teiginiu, jog „tai, kad informacija yra vertinga, yra faktas, tačiau faktas pats savaime nesukuria jokios automatinės apsaugos tai informacijai.“⁶³ Taigi būtent LR Civilinio kodekso 1.116 str. 1 d. nustatyti kriterijai kaip galima saugoti informaciją, kuri turi komercinę (gamybinę) vertę sukuria tai informacijai tikrąją vertę. Todėl, manytina, kad aptariama straipsnio dalis nereguliuoja

⁶¹ Jessica L. Cole. Can you keep a secret? An analysis of methods competitors should use to protect trade secrets before liability for misappropriation attaches // University of Louisville. 2000.

⁶² James W. Hill. Trade secrets, unjust enrichment, and the classification of obligations // Virginia Journal of Law & Technology. 1999.

⁶³ Ten pat.

asmenų santykių, nei pareigoja jų elgtis vienaip ar kitaip, o nustato asmens veiksmus, kaip asmuo turi saugoti tam tikrą informaciją, kuri jam ar trečiajam asmeniui yra vertinga. Tokią nuostatą pagrindžia ir JAV Aukščiausiojo teismo teisėjas Holmes, kuris teigia, jog „Komercinė paslaptis nėra turtas kaip prekių ženklai ar patentai, tai daugiau pirminio fakto pasekmės.“⁶⁴ Todėl kyla kitas klausimas, kodėl būtent Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso rengėjai priskyrią šią normą prie civilinės teisės objektų skirstymo?

Jau ankstesniame skyriuje pripažinome, jog jei LR Civilinis kodeksas neturėtų būtent 1.116 str., komercinės paslaptis galima būtų apibrėžti per LR Civilinio kodekso 1.111 str., tai yra intelektinės veiklos rezultatas. Kadangi LR Civilinio kodekso 1.116 str. savyje išreiškia daugiau ne reguliavimą, o tam tikros intelektinės vertybės apsaugą, manytina, kad net ir nesant LR Civilinio kodekso 1.116 str. ir *de facto* LR Civilinio kodekso 1.111 str. numatytos nuorodos į komercinės paslaptis, galima argumentuoti, jog komercinės paslapties sąvoka ir apimtis savyje išreiškia tam tikrą informacijos, tam tikros intelektinės nuosavbės rūšies apsaugą, reikalavimus apsaugai, apsaugos lygį, todėl, manytina, jog komercinė paslaptis (kai kalbame apie LR Civilinio kodekso 1.116 str.) turėtų būti sureguliuota LR Civilinio kodekso I knygos V dalyje numatant atskirus straipsnius intelektinės veiklos rezultatų apsaugai ir išskirtinai komercinės paslapties apsaugai. Taip, tikėtina, pavyktų išvengti dviprasmiškumo ieškant tinkamo atsakymo, kas visgi yra komercinė paslaptis, ir dar svarbiau – kodėl toks straipsnis atsidūrė būtent skyriuje apibrėžiančiame LR Civilinio kodekso objektus. Žinoma, į pastarąjį klausimą sunku būtų rasti kitokį atsakymą nei tas, jog LR Civilinio kodekso rengėjai remiasi prielaida, kad komercinė paslaptis yra turtinė teisė ir pati savaime yra reguliacinė norma. Manytina, kad tai nėra tinkamas požiūris, nes komercinė paslaptis, kaip jau buvo minėta aukščiau, taptų beverte, jei ji būtų apibrėžiama tik kaip informacija, t.y. kaip reguliacinė norma, todėl patartina keisti LR Civilinio kodekso reguliavimą, perkeltiant komercinių paslapčių apsaugos klausimus į tą skyrių, kuris reguliuoja asmenų subjektinių teisių gynimą.

Primintina ir tai, kad ne tik LR Civilinio kodekso 1.116 str. 1 d., manytina, turėtų būti kitame pastarojo kodekso skyriuje, tačiau ir 2, 3 ir 4 dalys turėtų būti aptariamoms kitame LR Civilinio kodekso skyriuje (LR Civilinio kodekso I knygos V dalis). Neatmestina ir tai, jog LR Civilinio kodekso 1.116 str. 5 d. taip pat būtų galima aptarti kitame aptariamo kodekso skyriuje.

Primintina, jog būtent dėl pastarojo požiūrio skiriasi anglosaksiškoji komercinės paslapties kaip turto teorija nuo europietiškosios kontinentinės teisės tradicijos teorijos, kuri teigia, jog komercinė

⁶⁴ James W. Hill. Trade secrets, unjust enrichment, and the classification of obligations // Virginia Journal of Law & Technology. 1999.

paslaptis nėra turtas, o tai daugiau civilinių teisių objektas.⁶⁵ Nors pripažintina, kad civilinių teisių objektais gali būti ne pati komercinė paslaptis, o informacija, kaip intelektinės veiklos rezultatas, todėl būtina priminti, jog pagrįstas yra aiškinimas, jog komercinė paslaptis yra tam tikros informacijos, kaip intelektinės veiklos rezultato, apsaugos lygmuo.

Reziumuojant galime apibendrinti aukščiau aprašytus klausimus dėl pačios komercinės paslapties vietos civilinių teisių objektų sistemoje. Darytina išvada, jog ne pati komercinė paslaptis yra civilinių teisių objektas, o informacija, kuri turi ar gali turėti komercinę vertę. Komercinė paslaptis yra apsaugos nuo neteisėtų kitų asmenų veiksmų lygmuo, kuris būtinai turi pasireikšti per informacijos, kaip intelektinės veiklos rezultato objektyvią išraišką, savininko ar savininko įgalioto asmens veiksmus: apsauga, slaptumo saugojimas, vertės sukūrimas dėl informacijos neprieinamumo ir paslapties ir kt..

2.4. Komercinės paslapties sampratos ir skirtumo nuo konfidencialios informacijos sąvokos problematika

LR Civilinio kodekso 1.116 str. pasisako, jog informacija laikoma komercine paslaptimi jeigu ji turi tam tikrą ar potencialią komercinę vertę. Nors ankstesniuose šio darbo skyriuose buvo kalbama apie tai, kokia informacija turėtų būti laikoma komercine paslaptimi, kokie šios informacijos atskyrimo kriterijai ir kada būtent galima informaciją laikyti komercine paslaptimi, tačiau nebuvo prieita prie taip pat itin aktualios temos – ar galime dėti lygybės ženklą tarp komercinės paslapties ir konfidencialios informacijos. Ar nustatant skirtumą tarp komercinės paslapties ir konfidencialios informacijos galime taikyti tuos pačius komercinės paslapties identifikavimo kriterijus? Ir ar apskritai galime nustatinėti komercinės paslapties ir konfidencialios informacijos skirtumus? Būtent šiame skyriuje bus stengiamasi apžvelgti aukščiau paminėtus probleminius klausimus, juk nuo atsakymo į juos priklauso ir šio darbo pasiūlymai ir/ar probleminių LR Civilinio kodekso nuostatų identifikavimas.

Nors paprastai tam tikri atsakymai į aukščiau keliamus klausimus turi būti formuluojami tik padarius atitinkamas išvadas, šiame skyriuje pasinaudosime dedukcijos metodu ir pirmiausiai padarysime tam tikrą išvadą, o tik vėliau per tam tikrus teiginius ji bus pagrįsta. Taigi vadovaujantis jau aukščiau pateiktu klausimu ar galime dėti lygybės ženklą tarp komercinės paslapties ir konfidencialios informacijos galime daryti išvadą, jog konfidencialios informacijos sąvoka nėra tapati komercinės

⁶⁵ Philip Alston, Vaughn Lowe. Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights // Oxford University Press. 2007.

paslapties sąvokai. Remiantis pastaruoju, darytina išvada, jog konfidenciali informacija nėra komercinė paslaptis, tačiau negalime teigti, jog šios dvi sąvokos nėra tarpusavyje susijusios.

Kokie gi argumentai lemia aukščiau minėtą išvadą? Pirmiausiai, manytina, norint išsiaiškinti teorinę atsakymo į iškeltą klausimą problematiką, būtina paminėti formaliąją priežastį, t.y. konkretų teisinį reguliavimą, kuris neleidžia sutapatinti konfidencialios informacijos ir komercinės paslapties. LR Civilinio kodekso 1.116 str. 1 d. aiškiai pasisako, jog informacija laikoma komercine paslaptimi, jei turi tikrą ar potencialią ekonominę vertę. Taigi tik ta informacija, kuri turi ar gali turėti tiesioginę ar netiesioginę materialinę išraišką galima pripažinti komercine paslaptimi. Žinoma, galima samprotauti, jog ir konfidenciali informacija gali turėti tam tikrą tiesioginę ar netiesioginę materialią išraišką. Toks teiginys nebus atmestinas. Tačiau kodėl būtina skirti konfidencialią informaciją nuo komercinės paslapties ir galbūt aukščiau paminėta išvada nėra teisinga? Manytina į tokius klausimus gali atsakyti tie patys kriterijai, kurie leidžia daryti išvadą, kada informaciją galima pripažinti komercine paslaptimi, o kada ne. Ir kas tuomet, jei informacijai trūksta vieno iš kriterijų siekiant būti pripažintai komercine paslaptimi, ar nepatenka tuomet ji po konfidencialios informacijos apsaugos sritimi, lygmeniu?

Nors LR Civilinis kodeksas tiesiogiai nenurodo, jog siekiant, kad informacija būtų pripažinta komercine paslaptimi būtina taikyti jau aukščiau minėtus informacijos pripažinimo komercine paslaptimi kriterijus, tačiau vadovaujantis aukščiau padaryta teorine išvada, jog komercinė paslaptis visgi yra ne civilinės teisės objektas, o apsaugos lygmuo saugantis tam tikrą intelektualinę nuosavybę galima teigti, jog norint atskirti komercinę paslaptį ir konfidencialią informaciją ir nustatyti konfidencialios informacijos teorinę sąvoką būtina taikyti teorinius komercinės paslapties identifikavimo kriterijus.

Kaip ir viename iš ankstesnių skyrių pradėkime nuo šios kriterijaus – kiek tam tikra informacija žinoma viešai. Kaip ir ankstesniame skyriuje, taip ir čia galime daryti neginčijamą išvadą, jog norint, kad informacija būtų pripažinta komercine paslaptimi, būtina įrodyti, kad informacija nebuvo viešai žinoma. Tačiau galima kelti tokį samprotavimą – ar informaciją, kurią žino daugiau nei vienas fizinis asmuo yra pripažįstama vieša? Manytina, kad ne, nes viskas priklauso nuo informacijos pobūdžio ir jos įtvirtinimo. Reliai, praktikoje dažnai susiklosto situacija, kuomet tam tikra informacija žinoma ūkio subjekto viduje keliems asmenims, nes jie yra įgaliojami ūkio subjekto lokaliniais teisės aktais valdyti tam tikrą informaciją kuri turi ar gali turėti ekonominę vertę. Todėl negalime teigti, jog jei informaciją žino daugiau nei vienas asmuo, informacija laikoma vieša. Tai nėra pagrindinis kriterijus nustatant ar informacija galima laikyti komercine paslaptimi, nors ją žino didelis asmenų ratas. Viskas priklauso nuo to, kaip ta informacija yra įtvirtinta ir kokią vertę asmeniui ji turi. Todėl tikėtina, kad šiuo atveju skiriant komercinę paslaptį nuo konfidencialios informacijos skirtumų nerasime, nes tiek konfidenciali

informacija, tiek komercinė paslaptis yra/gali būti žinoma tik ribotam asmenų ratui ir tie asmenys yra įgalioti tą informaciją žinoti. Taigi remiantis šiuo kriterijumi negalime nustatyti tikrojo konfidencialios informacijos ir komercinės paslapties atskyrimo kriterijaus, nes jei konfidenciali informacija ar komercinė paslaptis būtų žinoma viešai, kiekviena iš jų prarastų slaptumo ir vertės pobūdį, todėl pripažinimas tokios informacijos konfidencialia ar komercine paslaptimi būtų negalimas.

Antras kriterijus, kuris galbūt leis nustatyti konfidencialios informacijos ir komercinės paslapties santykį yra nustatymas, kiek tam tikra informacija yra žinoma tam tikro ūkio subjekto darbuotojams. Manytina, šis kriterijus ypač siejasi su prieš tai minėtuoju kriterijumi. Įsivaizduokime situaciją, jog ūkio subjekte dirba 2 darbuotojai. Iš jų tam tikrą informaciją, kuri turi tikrą ar potencialią komercinę vertę žino vienas darbuotojas, t.y. pusė visų darbuotojų – ar galime pripažinti, kad tam tikra informacija žinoma viešai dideliame ūkio subjekto darbuotojų ratui? Manytina, kad remiantis protingumo kriterijais tokios išvados negalėtume padaryti, nes vėl gi viskas priklauso nuo informacijos įtvirtinimo kriterijaus. Lygiai taip pat negalėtume teigti ir priešingai esant tokiai situacijai, kai ūkio subjekte dirba šimtas darbuotojų ir 50% žino tam tikrą informaciją, kuri turi ar gali turėti ekonominę vertę, nes galbūt tie 50% ūkio subjekto darbuotojų dirba tokioje srityje, kad tam tikros vertingos informacijos naudojimas yra būtinas teikiant paslaugas ar kuriant tam tikrą produktą. Taigi, darytina išvada, kad šis kriterijus taip pat neleidžia tiksliai nustatyti, kada ūkio subjekte esančią tam tikrą informaciją galima būtų pripažinti komercine paslaptimi ar tik konfidencialia informacija (jei pavyzdžiui tam tikrą informaciją žino daug ūkio subjekto darbuotojų). Būtina paminėti, kad tai yra *case by case* atvejis, kuomet reikia nustatinėti, ar informacijos slaptumui turi įtaką ūkio subjekte dirbančių asmenų skaičius. Tačiau būtina neužmiršti, jog tik visų kriterijų protingas įvertinimas leidžia nustatyti, kuomet informacija patenka po komercinės paslapties apsaugos lygmeniu, o kuomet tai yra tiesiog konfidenciali informacija.

Manytina, vienas iš svarbiausių kriterijų leidžiančių atskirti komercinę paslaptį nuo konfidencialios informacijos yra identifikavimas, kokių imamas priemonių ūkio subjekto paslapčiai apsaugoti. Kaip gi galima apsaugoti tam tikrą ūkio subjekto slaptą, vertingą ir naudingą konkurentams informaciją: (i) ūkio subjekto lokaliniu teisės aktu, nustatančiu, jog tam tikra informacija yra ūkio subjekto komercinė paslaptis ir konkrečios ūkio subjekto darbuotojų pareigybės negali atskleisti tretiesiems asmenims tokio pobūdžio informacijos, kuri yra nustatyta ūkio subjekto lokaliniu teisės aktu (*aut past. tačiau įstatymas nesaugos tokios informacijos, kuri pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus per se yra viešo pobūdžio*); (ii) susitarimu su ūkio subjekto darbuotoju, kad tam tikra informacija ūkio subjekto yra laikoma komercine paslaptimi ir ūkio subjekto darbuotojas dėl savo darbo funkcijų įgyvendinimo yra/bus supažindinamas/susidurs su ūkio subjekto komercinėmis paslaptimis ir ūkio

subjekto darbuotojas negali atskleisti tretiesiems asmenims ūkio subjekto komercinių paslapčių. Manytina, tai yra labiausiai paplitę komercinės paslapties įtvirtinimo būdai Lietuvos Respublikoje.

Tačiau neaiškumo įneša/gali įnešti tokia situacija, kuomet ūkio subjektas savo lokalinio teisės aktu nustato, jog ūkio subjekto konfidencialia informacija laikoma tam tikra informacija (x, y, z ir kt.) arba tarp ūkio subjekto darbuotojo ir ūkio subjekto pasirašomas konfidencialumo įsipareigojimas, jog ūkio subjekto darbuotojas yra įpareigojamas saugoti ūkio subjekto konfidencialią informaciją, kuri yra – x, y, z ir kt. Žinoma, padarius ūkio subjektui tokią teisiškai loginę klaidą ir ūkio subjekto valdymo organui atsakingam už ūkio subjekto komercinių paslapčių apsaugą nurodžius, jog komercinės ūkio subjekto paslaptys reiškia konfidencialią informaciją, ir esant galimam konfidencialumo įsipareigojimo pažeidimui, reikės papildomai argumentuoti, jog ūkio subjektas turėjo omenyje ne konfidencialią informaciją, jog ji yra saugoma, bet komercinės paslaptis. Būtina priminti, jog pastaruoju atveju ūkio subjektas turėtų remtis kitais komercinių paslapčių nustatymo kriterijais, t.y. kiek tam tikra informacija buvo žinoma ūkio subjekto darbuotojams, kiek tam tikra informacija buvo žinoma viešai, kokios buvo dedamos ne tik teisinės pastangos apsaugoti tam tikrą slaptą informaciją ar kokia tam tikros slaptos informacijos reikšmė galimiems ūkio subjekto konkurentams. Taigi matyti, jog tai yra papildomo ūkio subjekto įrodinėjimo pareiga, siekiant, jog tam tikra informacija, jei ji buvo nusatyta tik kaip konfidenciali informacija, būtų pripažinta ūkio subjekto komercine paslaptimi. Taigi darytina išvada, jog būtent tas kriterijus, kaip tam tikra informacija yra identifikuojama pačiame ūkio subjekte ir ūkio subjekte prieš trečiuosius asmenis ir leidžia daryti išvadą ar tam tikra informacija turi būti laikoma ūkio subjekto komercine paslaptimi ar konfidencialia informacija, nes, manytina, jog konfidenciali informacija nesuponuoja tokio pat apsaugos lygmens kaip komercinė paslaptis. Manytina, kad konfidencialumo įsipareigojimas gali kilti daugiau iš sutarties, bet ne iš įstatymo. Todėl LR Civilinio kodekso 1.116 str. 1 d. ir 2 d. galimai nebūtų taikoma, jei ūkio subjektas savo lokalinio teisės aktu ar susitarimu su savo darbuotoju, kuriam patikima tam tikra slapta informacija būtų susitarta, nustatyta, jog ūkio subjekto konfidencialia informacija laikoma informacija x, y, z ir kt., nebent esant galimam ginčui, teismas nustatytų, jog remiantis turinio prieš forma principu ir tikraisiais šalių ketinimais konfidenciali informacija iš tikrųjų apima komercinės paslaptis.

Kitas pakankamai svarbus kriterijus yra tas, jog jei ūkio subjektas savo lokalinio teisės aktu ar susitarimu su savo darbuotoju nustatytų, jog ūkio subjekte yra saugoma konfidenciali informacija, sunku būtų numatyti tam tikras atsakomybės ribas už tam tikros informacijos, ne komercinės paslapties atskleidimą. Įsivaizduokime tokį atvejį, kuomet ūkio subjektas savo tik savo lokalinio teisės aktu nustato, jog ūkio subjekte saugoma tam tikra konfidenciali informacija x, y, z ir kt. ir tam tikri asmenys negali atskleisti nurodytos konfidencialios informacijos. Ar esant aukščiau minėto įpareigojimo

pažeidimui ūkio subjektas galėtų reikalauti nuostolių atlyginimo iš asmens atskleidusio trečiajam asmeniui konfidencialią kito asmens informaciją pagal LR Civilinio kodekso 1.116 str. 3 d., t.y. jog pareigą atlyginti padarytus nuostolius taip pat turi darbuotojai, kurie pažeisdami darbo sutartį atskleidė komercinę (gamybinę) paslaptį ar kitokios sutarties šalis, atskleidusi gautą komercinę paslaptį pažeisdama sutartį? Manytina, jog ūkio subjektas sunkiai įrodytų kelias aplinkybes: (i) kad informacija pagal konfidencialumo įpareigojimą iš tikrųjų buvo komercinė paslaptis; (ii) kad informacija buvo skirta apibrėžtam subjektų ratui; (iii) kad įpareigojimas saugoti konfidencialią informaciją apėmė dvišalį įsipareigojimą tarp ūkio subjekto ir darbuotojo (t.y. reikėtų įrodinėti tam tikros sandorio formos buvimą, kadangi sunku būtų įrodyti būtinų sandorio elementų buvimą, būtent vienos iš sandorio šalies buvimą, manytina būtų konstatuota, jog toks ūkio subjekto lokalinis teisės aktas, nors ir paskelbtas viešai ar supažindinus visus ar dalį ūkio subjekto darbuotojų, yra tik vienašalis įpareigojimas, t.y. vienašalis sandoris). Taigi, remiantis pastaruoju aiškinimu, darytina išvada, jog optimaliausia ūkio subjekto vertingos informacijos apsauga yra dvišalis sandoris dėl ūkio subjekto komercinių paslapčių apsaugos, kartu supažindinant darbuotoją raštiškai su ūkio subjekto komercinių paslapčių apsauga ir apibrėžiant atsakomybės už komercinės paslapties atskleidimą sąlygas. Būtina priminti, jog svarbu identifikuoti ne ūkio subjekto ir darbuotojo konfidencialumo įsipareigojimo nustatymą, bet sutartį dėl ūkio subjekto komercinių paslapčių apsaugos, ramiantis tuo, jog konfidenciali informacija įstatymiškai nėra saugoma, o komercinė paslaptis suteikia platesnį apsaugos lygmenį, todėl siekiant išvengti papildomo įrodinėjimo ar ilgo tam tikrų faktų nustatymo galima siekti aiškesnio slaptos informacijos vertingos vienai iš sandorio šalių reglamentavimo.

Taipogi, būtina priminti, jog kiti kriterijai taip pat turi būti nustatyti norint identifikuoti ar ūkio subjektas apsaugojo savo komercines paslaptis ar ne, o jei apsaugojo per konfidencialios informacijos išraišką, ar šie kriterijai gali lemti tai, jog konfidenciali informacija iš tikrųjų apima komercinės paslapties apsaugos lygmenį. Tiek slaptos informacijos vertė jos savininkui, konkurentui, tiek lėšos kiek savininkas išleidžia slaptos informacijos apsaugai, tiek slaptos informacijos prieinamumas yra svarbūs identifikuojant komercines paslaptis, jei jos nebuvo apsaugotos per komercinės paslapties sąvoką, o jei ir buvo apsaugotos, ar tai buvo daroma remiantis protingumo kriterijumi ir tuo, jog komercinė paslaptimi negali būti viešo turinio informacija. Galima išvada, kad konfidenciali informacija irgi gali būti vertinga informacijos savininkui, konkurentui, savininkas taip pat gali išleisti daug lėšų siekiant apsaugoti tam tikrą konfidencialią informaciją ir pati konfidenciali informacija gali būti sunkiai prieinama tretiesiems asmenims. Tačiau tai dar nesuponuoja išvados, jog galima dėti lygybės ženklą tarp konfidencialios informacijos ir komercinės paslapties. Kaip jau minėta aukščiau,

tas kriterijus, kaip slapta informacija yra įtvirtinta, saugoma ir suponuoja patį savininko požiūrį į slapta informaciją.

Darytina išvada, jog būtent slaptos informacijos savininko apsaugos lygio nustatymas savininko valdomai informacijai būtent ir lemia tai, kad komercinė paslaptis yra įstatymo saugoma intelektinė nuosavybė, o konfidenciali informacija yra nustatoma/gali būti nustatoma tik šalių susitarimu ir už konfidencialios informacijos atskleidimą, net jei ji yra vertinga savininkui, konkurentui ar turi kitus aukščiau išvardintus kriterijus, galimas tik sutartinis nuostolių atlyginimas. Taigi jei šalys nesusitars dėl konfidencialios informacijos atskleidimo atsakomybės sąlygų, konfidencialios informacijos savininkas turėtų įrodinėti, jog konfidenciali informacija visgi apėmė komercinę paslaptį ir jai taikomą apsaugos lygį, o jei to nebus padaryta, nukentėjusioji šalis formaliuoju požiūriu neturėtų teisės į galimų nuostolių atlyginimą. Todėl patartina nuolat tiek ūkio subjektui tarp ūkio subjekto ir jo darbuotojų, tiek ne darbo teisinių santykių pagrindu susitarti ne dėl konfidencialios informacijos apsaugos, bet dėl komercinių paslapčių saugojimo, o ne išipareigojimo, nes komercinių paslapčių apsaugos sutartis negali būti vienašalis išipareigojimas ta prasme, jog viena šalis perduoda tam tikrą informaciją, kaip sutarties dalyką, o kita sutarties šalis tą informaciją priima ir yra įpareigota saugoti tam tikrą sutarties nustatytą terminą.

2.5. Komercinės paslapties atskleidimo būdai

Ankstesniame skyriuje priėjome išvados, jog kalbėdami apie komercines paslaptis negalime dėti lygybės ženklo tarp komercinės paslapties ir konfidencialios informacijos, todėl šiame ir kituose skyriuose naudosime tik komercinės paslapties sąvoką.

Bendra taisyklė yra ši, jog komercinės paslapties atskleidimas sunaikina informacijos slaptumą.⁶⁶ Nuo informacijos atskleidimo momento negalime teigti, jog informacija, jos turinys sudaro komercinę paslaptį. Todėl darytina išvada, jog nuo informacijos ar jos dalies atskleidimo informacija ar jos dalis praranda komercinės paslapties apsaugos lygį pagal LR Civilinį kodeksą. Taigi todėl, jog komercinės paslaptys neturi specifinio galiojimo termino kaip prekių ženklai ar patentai, jos gali būti atskleistos ir prarasti komercinės paslapties apsaugos lygį bet kuriuo metu. Pažymėtina, kad komercinės paslapties atskleidimo būdai gali būti teisėti ir neteisėti.

Kokiais atvejais komercinės paslaptys gali būti atskleistos teisėtais būdais? Pirmiausiai, komercinės paslapties savininkas gali pavišinti komercinę paslaptį viešo paskelbimo būdu – spaudoje,

⁶⁶ Robert P. Merges, Peter S. Menell, Mark A. Lemley. Intellectual Property in the New Technological Age // Aspen Publishers Inc. 2000. Psl. 61.

per naujiųjų agentūras, atskleidžiant kitais būdais, kurie leidžia sužinoti komercinę paslaptį plačiai auditorijai.⁶⁷ Paminėtuju atveju informacija buvusi komercine paslaptimi praranda savo apsaugos lygį, t.y. praranda komercinės paslapties sąvoką ir tampa tiesiog viešai prieinama informacija. Pažymėtinas tas momentas, kad toks atskleidimas yra teisėtas tik tuomet, jei komercinę paslaptį atskleidžia jos savininkas arba savininko įgaliotas asmuo atskleisti informaciją, kuri sudaro asmens komercinę paslaptį. Priešingu atveju informacijos, kuri sudaro komercinę paslaptį atskleidimas nėra teisėtas, o savininkas remiantis LR Civilinio kodekso 1.116 str. ir 6.249 str. ar 6.258 str. gali reikalauti nuostolių atlyginimo iš kaltosios šalies.

Antrasis teisėtas komercinės paslapties atskleidimo būdas yra informacijos, kuri sudaro asmens komercinę paslaptį atskleidimas parduodant produktą, kuris apima komercinę paslaptį. Galbūt sunku įsivaizduoti tokią situaciją, todėl, manytina, ją galima iliustruoti tokiu pavyzdžiu. Baro savininkas išranda naujo alkoholinio gėrimo formulę. Gėrimas iš tikrųjų yra paprastas plačiai visuomenėje žinomų ingredientų mišinys. Baro savininkas ima pardavinėti naują alkoholinį gėrimą pagal pavadinimą "X". Taip pat jis išmoko savo darbuotojus kaip pagaminti tokį gėrimą ir pasirašo su jais sutartį dėl komercinės paslapties neatskleidimo (*aut. past. komercinė paslaptis šiuo atveju reiškia informaciją kaip asmuo gali pagaminti naujos rūšies alkoholinį gėrimą*). Kartą į barą užsuka tarptautinės alkoholinių gėrimų kompanijos atstovas, kuris paragavęs gėrimo supranta kaip šis alkoholinis gėrimas yra gaminamas. Prekyboje pasirodo toks pat alkoholinis gėrimas, kaip ir buvo pagamintas baro savininko, tik kitokiu pavadinimu. Baro savininkas paduoda savo darbuotojus į teismą ir reikalauja nuostolių atlyginimo už komercinės paslapties atskleidimą. Proceso metu ekspertizės būdu nustatoma, jog tokį alkoholinį gėrimą gali pagaminti, suprasti jo gamybos procesą ir formulę bet kuris asmuo turintis patirties alkoholinių gėrimų gamyboje. Klausimas – ar baro savininkas turi materialinę teisę į nuostolių atlyginimą iš savo darbuotojų už komercinės paslapties atskleidimą?⁶⁸ Manytina, kad šis pavyzdys būtent iliustruoja tą situaciją, kuomet informacijos, kuri sudaro komercinę paslaptį savininkas, atskleidžia komercinę paslaptį ją parduodamas. Tai galima pavadinti "netyčiniu" komercinės paslapties atskleidimu. Tačiau remiantis ta nuostata, kad viešo pobūdžio informacija nustoja būti komercine paslaptimi ir jei yra nustatoma, kad tokia informacija, kuri jos savininkui sudaro komercinę paslaptį visgi yra prieinama teisėtais būdais ir tretiesiems asmenims, manytina, tuomet informacijos savininkas neturi materialinės teisės į nuostolių atlyginimą nei iš savo darbuotojų, nes sutartis dėl komercinės paslapties apsaugos nebuvo pažeista, nei iš kompanijos, kuri pradėjo

⁶⁷ Robert P. Merges, Peter S. Menell, Mark A. Lemley. Intellectual Property in the New Technological Age // Aspen Publishers Inc. 2000. Psl. 61.

⁶⁸ Robert P. Merges, Peter S. Menell, Mark A. Lemley. Intellectual Property in the New Technological Age // Aspen Publishers Inc. 2000. Psl. 62.

pardavinėti tapatų produktą kitu pavadinimu. Pastaruoju atveju nebent būtų galima teigti, kad komercinė paslaptis ir jos naudojimas pažeidžia sąžiningos konkurencijos nuostatas. Tačiau įrodyti tokį atvejį būtų labai sunku.

Žinoma, gali kilti situacija, kuomet dėl tik informacijos, kuri sudaro asmens komercinę paslaptį, savininkui žinomų priežasčių, jos savininkas nori, kad informacija būtų atskleista per produkto pardavimą. Tokia situacija suponuoja aiškinimą, kad nuo produkto pirmo išleidimo į rinką informacija, kuri sudaro komercinę paslaptį apie produktą, jo savybes, pagaminimo būdą nustoja būti asmens komercinė paslaptimi. Tačiau pažymėtinas šis aspektas, kad toks atskleidimas turi būti aiškus, tikslus ir nedviprasmiškas, o pats savininkas turi norėti, kad produkto pardavimas suponuotų ir informacijos, kuri sudaro produkto komercinę paslaptį, atskleidimą.

Trečiajais teisėtą informacijos, kuri sudaro asmens komercinę paslaptį atskleidimo būdas yra komercinės paslapties atskleidimas kito nei komercinės paslapties savininkas asmens. Prie tokio atskleidimo taip pat galime priskirti ir aukščiau minėtąją iliustraciją, jog komercinė paslaptis buvo atrasta. Taip pat gali susiklostyti situacija, kad komercinės paslapties savininkas nesiėmė visų įmanomų priemonių, kad komercinė paslaptis būtų apsaugota, t.y. neužtikrino vieno iš informacijos pripažinimo komercinė paslaptimi buvimo elementų – savininko pastangų, jog informacija, kuri jos savininkui ar konkurentams yra/gali būti vertinga tinkamos ir protingos apsaugos. Pastaroji nuostata gali būti iliustruota tuo pavyzdžiu, jog informacijos, kuri jos savininkui sudaro komercinę paslaptį, duomenys, užrašai yra paliekami viešoje vietoje, neužtikrinant informacijos apsaugos ar neprieinamumo prie komercinio paslapties pobūdžio informacijos tretiesiems asmenims.

Įsivaizduokime situaciją, kad “Coca Cola” gamybos formulė priklausanti asmeniui X yra paliekama parke ant suoliuko, o asmuo Y ją randa ir pagamina lygiai tokį patį produktą. Ar galėtume teigti, jog informacijos, kuri sudaro X asmens komercinę paslaptį, įgijimas buvo neteisėtas. Manytina, jog ne, nes komercinės paslapties savininkas nesiėmė visų teisėtų įmanomų būdų, kad apsaugotų “Coca Cola” gamybos formulę, kuri X asmeniui sudaro komercinę paslaptį. Vėl gi, būtinojo komercinės paslapties egzistavimo elemento nebuvimas ar praradimas, t.y. kad komercinės paslapties savininkas deda pastangas komercinei paslapčiai apsaugoti, yra sąlyga neatsirasti trečiųjų asmenų atsakomybei už komercinės paslapties panaudojimą, nes pats panaudojimas įvyksta teisėtai, nebent, manytina, jog trečiasis asmuo tyčia ir turėdamas nesąžiningų ketinimų pasinaudojo kito asmens paslaptimi, kuri šios informacijos savininkui sudaro komercinio paslapties pobūdžio informaciją. Taigi konstatuotina, jog komercinės paslapties atskleidimas ją išrandant, atrandant nėra neteisėtas ir nesuponuoja trečiojo asmens atsakomybės, jei pats savininkas nesiėmė protingų pastangų komercinei paslapčiai apsaugoti. Nuo pastarojo neapsaugojimo veiksmo ir trečiojo asmens informacijos, kuri sudaro komercinę paslaptį

igijimo momento, manytina, komercinė paslaptis praranda savo slaptumo pobūdį ir komercinės paslapties lygi ir tampa viešai žinoma informacija.

Kitas komercinės paslapties teisėtas atskleidimas galimas įstatymų numatytais atvejais. Pažymėtina, kad šis komercinės paslapties atskleidimas yra ypatingas tuo, jog toks informacijos, kuri sudaro asmens komercinę paslaptį atskleidimas nepanaikina komercinės paslapties apsaugos lygio jos savininkui. Lietuvos Respublikoje gali būti paminėti šie komercinės paslapties atskleidimo atvejai, kada komercinės paslapties apsaugos lygmuo jos savininkui nėra panaikinamas. Lietuvos Respublikos įstatymo dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos kooperatinėse bendrovėse 7 str. 3 d. nurodo, jog „Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos nariams, specialiojo derybų komiteto nariams, taip pat derybose dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos kooperatinėje bendrovėje ar į Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos ar Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komiteto veiklą įtrauktam ekspertui bei vertėjui, neatsižvelgiant į jų buvimo vietą, draudžiama žinoma tapusią informaciją, kuri yra laikoma komercine (gamybine) ar profesine paslaptimi, atskleisti tretiesiems asmenims. Šis įpareigojimas lieka galioti ir nutrūkus darbuotojų atstovų įgaliojimams ar sutartiniams santykiams su ekspertu ar vertėju.“⁶⁹ Iš pastarosios normos matyti, jog minėtieji asmenys turi teisę susipažinti su asmenų komercine paslaptimi, tačiau tai dar nereiškia, kad paslaptis tampa vieša ir praranda savo apsaugos lygį. Tai tik nuoroda, kad paminėtieji asmenys gali susipažinti su tam tikra komercine paslaptimi, tačiau negali jos atskleisti tretiesiems asmenims.

Dar vienas Lietuvos Respublikos teisės aktas draudžiantis atskleisti komercinę paslaptį sudarančią informaciją yra Lietuvos Respublikos valstybės politikų elgesio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas, kurio 7 str. 4 d. 2 p. įtvirtina, jog „Komisijos (Seimo etikos ir procedūrų komisija ar Savivaldybių etikos komisijos) nariai atlikdami tyrimą privalo laikyti paslapyje duomenis ar žinias, kurias jie sužinojo vykdydami tyrimą, jeigu tokie duomenys ar žinios sudaro valstybės, komercinę, banko, tarnybos arba kitą įstatymų saugomą paslaptį.“⁷⁰ Taigi šia nuostata valstybės pareigūnams – paminėtų Komisijų nariams – draudžiama atskleisti tretiesiems asmenims tik tokią informaciją, kuri sudaro komercinę paslaptį. Tai dar kartą patvirtina teiginį, jog negalime dėti lygybės ženklos tarp komercinės paslapties ir konfidencialios informacijos, nes kaip matyti, vien jau tam tikri valstybiniai dariniai įstatymais yra įgalioti neatskleisti komercinės paslapties, o ne konfidencialios informacijos.

⁶⁹ Lietuvos Respublikos įstatymas dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos kooperatinėse bendrovėse, 2006 m. gruodžio 5 d., Nr. X-935.

⁷⁰ Lietuvos Respublikos valstybės politikų elgesio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas, 2006 m. rugsėjo 19 d., Nr. X-816.

Paminėtinas yra ir Lietuvos Respublikos Akcinių bendrovių įstatymas, kurio 18 str. numato, jog “akcininkui raštu pareikalavus, bendrovė ne vėliau kaip per 7 dienas nuo reikalavimo gavimo dienos privalo sudaryti akcininkui galimybę susipažinti ir (ar) pateikti kopijas šių dokumentų: bendrovės įstatų, metinės finansinės atskaitomybės ataskaitų, bendrovės metinių pranešimų, auditoriaus išvadų bei audito ataskaitų, visuotinių akcininkų susirinkimų protokolų ar kitų dokumentų, kuriais įforminti visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimai, stebėtojų tarybos pasiūlymų ar atsiliepimų visuotiniams akcininkų susirinkimams, akcininkų sąrašų, stebėtojų tarybos ir valdybos narių sąrašų, kitų bendrovės dokumentų, kurie turi būti vieši pagal įstatymus, taip pat stebėtojų tarybos bei valdybos posėdžių protokolų ar kitų dokumentų, kuriais įforminti šių bendrovės organų sprendimai, jei šiuose dokumentuose nėra komercinės (gamybinės) paslapties. Akcininkas arba akcininkų grupė, turintys ar valdantys daugiau kaip 1/2 akcijų ir pateikę bendrovei jos nustatytos formos rašytinį įsipareigojimą neatskleisti komercinės (gamybinės) paslapties, turi teisę susipažinti su visais bendrovės dokumentais. Atsisakymą pateikti dokumentus bendrovė turi įforminti raštu, jeigu akcininkas to pareikalauja. Ginčus dėl akcininko teisės į informaciją sprendžia teismas.”⁷¹ Pastarasis įstatymas nurodo, jog tik tam tikri asmenys – akcininkai – turintintys atitinkamą skaičių bendrovės akcijų gali susipažinti su informacija, kuri sudaro bendrovės komercinę paslaptį. Pažymėtina, kad šios normos aiškinimo rėmuose susiklosčiusi Lietuvos teismų praktika pasisako, jog mažumos akcininko teisė į bendrovės komercinę paslaptį negali būti absoliuti ir gali būti ribojama: “akcininko teisė į informaciją nėra absoliuti ir gali būti ribojama. Visų pirma, akcininko teisės į informaciją apimtis priklauso nuo akcininko dalies bendrovės įstatiniame kapitale. Akcininkus šiuo pagrindu galima skirstyti į 3 kategorijas: 1) akcininkai, turintys bent 1 akciją; 2) turintys daugiau kaip 5 procentus bendros nominalios vertės akcijų akcininkai ar šios vertės akcijas turinti akcininkų grupė; 3) akcininkas, kuriam priklauso daugiau kaip 50 procentų bendros nominalios vertės akcijų. Tik paskutinės kategorijos akcininkas turi teisę gauti visą informaciją apie bendrovės veiklą, tuo tarpu kitų akcininkų šio pobūdžio teisės yra ribojamos įstatymo. Pirmajai ir antrajai kategorijai priskirtų akcininkų teisė į įstatyme išvardintą informaciją papildomai susieta su sąlyga pateikti raštišką pasižadėjimą neplatinti konfidencialios informacijos.”⁷²

Kaip matyti, Lietuvos Respublikoje teisėtas įstatyminis komercinės paslapties atskleidimas yra galimas, o pastarieji įstatymai tik iliustruoja ir nuorodo teisės aktų gausą⁷³, kurie pasisako, jog asmenys teisėtais būdais įgiję ar valdantys informaciją, kuri sudaro asmens komercinę paslaptį, privalo ją saugoti ir užtikrinti jos saugumą. Galima išvada, kad jeigu komercinė paslaptis yra patikima tam

⁷¹ Lietuvos Respublikos Akcinių bendrovių įstatymas, 2000 m. liepos 13 d., Nr. VIII-1835.

⁷² 2002 m. rugsėjo 17 d. Lietuvos aukščiausiojo teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-801.

⁷³ <http://www.litlex.lt/litlex>

tikriems pareigūnams, valstybės tarnautojams įstatymų pagrindu, komercinė paslaptis nepraranda savo apsaugos lygio, ji ir toliau išlieka komercine paslaptimi, priešingai nei tretiesiems asmenims valingai ar nevalingai atskleidus tam tikrą komerciškai vertingą informaciją, ir valstybės pareigūnai, tarnautojai, kuriems įstatymas suteikia tokias teises valdyti komercines asmenų paslaptis yra įgalioti šias komercines paslaptis saugoti ne tik savo tarnybos darbo laiką, bet ir pasibaigus, nutrūkus valstybės pareigūno, tarnautojo darbo santykiams su tam tikra institucija, jį išrinkusiu organu. Atkreiptinas dėmesys, jog teisėti komercinės paslapties atskleidimo būdai nebūtinai reiškia ir paslapties apsaugos lygio praradimą, žinoma, jei tai daroma įstatymų nustatyta tvarka (Lietuvos Respublikos Akcinių bendrovių įstatymo 18 str. 1 d.).

Nežiūrint į galimybę teisėtai atskleisti komercines paslaptis ir prarasti arba neprarasti informacijos, kuri sudaro komercinės asmens paslapties apsaugos lygį, egzistuoja ir neteisėti komercinės paslapties atskleidimo būdai. Neteisėti komercinės paslapties atskleidimo būdai, kada komercinė paslaptis praranda savo apsaugos lygį gali būti: (i) pažeidus sutartį dėl komercinės paslapties apsaugos ir atskleidus sutartimi prisiimtą saugoti kito asmens komercinę paslaptį; (ii) neteisėtai įgijus informaciją, kuri sudaro komercinę paslaptį; (iii) valstybės/savivaldybių institucijoms, jų pareigūnams viršijus, pažeidus savo įgaliojimus ir atskleidus komercinę paslaptį, kai įstatymai leidžia valstybės institucijoms ar pareigūnams susipažinti su komercine asmenų paslaptimi; (iv) pagal LR Civilinio kodekso 1.116 str. 4 d.

Kaip jau buvo minėta aukščiau komercinė paslaptis gali būti patikėta sutarties dėl komercinės paslapties apsaugos pagrindu. Būtina priminti, jog tokia sutartimi tarp darbdavio ir darbuotojo ar tarp asmenų veikinačių civiliniuose santykiuose yra sudaromas ne konfidencialumo įsipareigojimas, kai viena šalis tik įsipareigoja saugoti patikėtas komercines paslaptis, bet dvišalis sandoris, su aiškiai išreikšta dviejų šalių valia: vienos – perduoti tam tikro pobūdžio informaciją, kuri sudaro asmens komercinę paslaptį, o kitos – įsipareigojimą valdyti, saugoti komercines paslaptis pagal tam tikrus įgaliojimus, darbo funkcijas, neatskleisti komercinių paslapčių tretiesiems asmenims, neatskleisti komercinių paslapčių tam tikrą laiką tarpą po sutarties pasibaigimo. Taigi tokio įsipareigojimo pažeidimas gali sukelti tiek sutartinę atsakomybę pagal Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso 6.256 str. 2 d. (Sutartinės atsakomybės atsiradimo pagrindas), tiek šiurkštų darbo tvarkos pažeidimą pagal Lietuvos Respublikos darbo kodekso 235 str. 2 d. 2 p., tiek baudžiamąją atsakomybę pagal Lietuvos Respublikos Baudžiamojo kodekso 211 str.

Tikėtina, jog aukščiau minėtieji teisėti komercinės paslapties atskleidimo būdai gali turėti ir neteisėtą formą, jei komercinė paslaptis yra įgijama neteisėtu būdu ir nesant tarp asmenų pasirašytos jokios rėminės sutarties dėl komercinės paslapties apsaugos ar nesant kitokių pagrindų, kurie leistų

vienam asmeniui valdyti kito asmens komercinę paslaptį. Toks atskleidimas gali būti atliktas įvairiausiais būdais: tiek tiesiogiai pavagiant, pasisavinant komercinę paslaptį, tiek neteisėtai išreikalaujant ją iš teisėto savininko, tiek šiuo metu ypač „populiarėjančiais“ kompiuteriniais būdais – įsilaužiant į ūkio subjektų duomenų bazes, perkopijuojant informaciją į neteisėto įgyjėjo laikmenas. Už tokius komercinės paslapties atskleidimo būdus gali kilti tiek civilinė, tiek baudžiamoji atsakomybė, kuri bus aptarta kitame skyriuje.

Prie probleminių neteisėto palapties atskleidimo situacijų galime priskirti ir tokį pavyzdį. Įsivaizduokime, jog asmeniui B nepriklauso komercinė paslaptis jokiais pagrindais, bet jis pavogė asmens A informaciją, kuri sudaro asmens A komercinę paslaptį. Kas atsitiktų, jei asmuo B, nežinantis asmeniui A, kad jo komercinė paslaptis buvo pavogta, atskleistų teisėtais būdais pavogtą informaciją, kuri sudaro asmens A komercinę paslaptį? Ar galima teigti, kad vis dar asmuo A turi teisę į komercinę paslaptį, ar informacija jau praranda komercinės paslapties apsaugos lygį? Ir kas atsitinka/atsitiktų asmeniui C, jei jis po teisėto komercinės paslapties atskleidimo iš asmens B pusės imtų naudoti tam tikrą informaciją, kuri kažkada buvo asmens A komercinė paslaptis?⁷⁴ Į iškeltus klausimus galimi tokie atsakymai remiantis LR Civilinio kodekso 1.116 str. 3 d. Remiantis pastarąja LR Civilinio kodekso nuostata, darytina išvada, jog asmuo B turės atlyginti asmeniui A padarytus nuostolius, tačiau asmuo A neturės jokių materialinių pretenzijų į asmenį B pagal to paties strasipnio 3 d. teiginį, jog pajamos, gautos neteisėtai naudojant komercinę (gamybinę) paslaptį, laikomos nepagrįstu praturtėjimu, nes asmuo B ne naudojo atskleistą asmens A informaciją, kuri asmeniui A buvo komercinė paslaptis, bet ją atskleidė viešai. Pažymėtina, kad už tokį veiksma teismas turėtų priteisti asmeniui A nuostolius už patį komercinės paslapties atskleidimą. Tikėtina, kad toks asmens B veiksmas atskleidžiant viešai komercinę paslaptį, deja, bet panaikina ir patį infromacijos apsaugos lygį, todėl nebegalima teigti, jog komercinė paslaptis išlieka komercine paslaptimi asmeniui B askleidus tam tikrą vertingą asmens A informaciją. Dar daugiau, teisėtas tokios informacijos įgyjėjas nėra atsakingas pagal LR Civilinį kodeksą asmeniui A, nes jis nepatenka į LR Civilinio kodekso 1.116 str. reguliavimo apimtį ta apimtimi, jog jis teisėtai naudoja komercinę paslaptį. Darytina išvada, kad nesant įrodytų pagrindų pagal LR Civilinio kodekso 6.265 str. 1 d. “jeigu asmuo, kuris nėra darbuotojas, vykdydamas kito asmens, kuris nėra jo darbdavys, duotą nurodymą, padaro žalos, tai abu asmenys atsako solidariai”, paminėtuju atveju atsakytų tik asmuo B ir buvęs komercinės paslapties savininkas neturėtų materialinės teisės į negautų pajamų atlyginimą iš asmens B ar asmens C. Nors toks reguliavimas parodo, jog iš esmės asmuo A gali prarasti pakankamai daug negautų pajamų, bet tai tik pagrindžia

⁷⁴ Robert P. Merges, Peter S. Menell, Mark A. Lemley. Intellectual Property in the New Technological Age // Aspen Publishers Inc. 2000. Psl. 63.

civilistikoje dažnai naudojamą terminą, kad civiliniuose santykiuose asmenys veikia savo rizika, todėl manytina, tai turi paskatinti teisėtą komercinės paslapties savininką dėti kuo daugiau pastangų komercinės paslapties išsaugojimui.

Kaip jau minėta aukščiau, komercinė paslaptis gali būti atskleista ir valstybės/savivaldybių institucijoms, pareigūnams viršijus, pažeidus savo įgaliojimus ir atskleidus informaciją, kuri sudaro komercinę paslaptį, kai įstatymai leidžia valstybės institucijoms ar pareigūnams susipažinti su komercine asmenų paslaptimi. Nors praktikoje nėra žinoma tokių neteisėtų valstybės/savivaldybių institucijų ar jų pareigūnų veiksmų, tačiau tikėtina, kad esant tokiai situacijai už tokius neteisėtus valstybės savivaldybės institucijų ar jų pareigūnų veiksmus turėtų atsakyti valstybės ar savivaldybės institucija pagal LR Civilinio kodekso 6.271 str. ir 6.273 str. (Atsakomybė už žalą, atsirandusią dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų) arba pagal LR Baudžiamojo kodekso 211 str. Pastaruoju atveju atsakovas būtų ne valstybės ar savivaldybės institucija, bet pats valstybės ar savivaldybės institucijos pareigūnas. Taigi, darytina išvada, kad ir tais atvejais, kada komercinė paslaptis yra patikima valstybės ar savivaldybės institucijoms, ji irgi gali būti atskleista neteisėtais būdais būtent dėl minėtų institucijų pareigūnų neteisėtų veiksmų.

LR Civilinio kodekso 1.116 str. numato, jog komercinę (gamybinę) paslaptį atskleidęs asmuo gali būti atleistas nuo atsakomybės, jeigu įrodo, kad paslapties atskleidimas pateisinamas visuomenės saugumo interesais. Pastaroji situacija priskirtina prie neteisėtų atskleidimo būdų vien todėl, kad asmuo, kuris atskleidžia kito asmens komercinę paslaptį, t.y. nuo to momento, kada informacija praranda savo apsaugos lygį, t.y. nustoja būti komercine paslaptimi, yra laikomas atsakingu už tokį atskleidimą, t.y. asmeniui kyla atsakomybė, tačiau asmuo įrodydamas, jog tai buvo būtinas veiksmas dėl visuomenės saugumo, atsakomybė yra panaikinama. Situacija gali būti labai paprasta, asmuo kuris dirba ginklų gamybos įmonėje supratęs, kad įmonė pradeda gaminti atominę bombą, atskleidžia tokią komercinę paslaptį – atsakomybė kyla iš sutarties dėl komercinių paslapčių tokioje įmonėje saugojimo, tačiau asmuo įrodęs, kad tai buvo būtina visuomenės saugumui, kad tai prieštarauja valstybės įsipareigojimams ir prioritetams yra atleidžiamas nuo atsakomybės pagal LR Civilinio kodekso 1.116 str. 4 d.

Reziumuojant būtina paminėti, jog siekiant išvengti neteisėtų komercinės paslapties atskleidimo būdų ir apriboti teisėtus atskleidimo būdus bet kokių atveju komercinės paslapties savininkas turi imtis veiksmų, kurie užtikrintų jo valdomos informacijos apsaugą, apsaugos lygį, t.y. buvimą ne tik konfidencialia informacija, bet komercine paslaptimi, o tam, kaip žinia, yra reikalingi jau aukščiau minėtieji kriterijai, ypačingai asmens siekis, kad informacija būtų suprantama kaip komercinė paslaptis,

t.y. informacijos apsauga ir įtvirtinimas. Manytina, tik taip galima minimizuoti komercinių paslapčių teisėtų ir neteisėtų atskleidimo būdų riziką.

2.6. Atsakomybė už neteisėtą komercinės paslapties atskleidimą

Nors šio darbo tikslas yra identifikuoti komercinę paslaptį, jos ypatybes, skirtumus nuo konfidencialios informacijos per civilinės teisės prizmę, tačiau būtina pažymėti, kad, kaip jau buvo minėta aukščiau, komercinės paslapties sąvoką galime rasti ne tik LR Civiliniame kodekse. Tuo pačiu, darytina išvada, kad atsakomybė už komercinės paslapties atskleidimą galima ne tik pagal LR Civilinį kodeksą, bet ir pagal LR Darbo kodeksą, pagal LR Baudžiamąjį kodeksą. Kiekvieną iš šių atsakomybės rūšių trumpai aptarsime žemiau.

Atsakomybė už komercinės paslapties atskleidimą pagal LR Civilinį kodeksą. Bendra LR Civilinio kodekso 1.116 str. taisyklė yra ši, jog asmenys, neteisėtais būdais įgiję informaciją, kuri yra komercinė (gamybinė) paslaptis, privalo atlyginti padarytus nuostolius. Kaip žinia, remiantis LR Civilinio kodekso 6.245 str. 2 d. civilinę atsakomybę skirsto į sutartinę ir deliktinę. Pažymėtina, jog už neteisėtą komercinės paslapties atskleidimą galima tiek sutartinę atsakomybę, t.y. tuomet kai tarp tam tikrų asmenų sutartimi yra sulygta dėl tam tikrų nuostolių atlyginimo esant sutarties dėl komercinės paslapties saugojimo pažeidimui, tiek deliktinę atsakomybę. Bet kokių atveju tiek vienai, tiek kitai atsakomybės rūšiai atsirasti būtina įvertinti civilinės atsakomybės atsiradimo pagrindus: (i) žala; (ii) neteisėti veiksmai; (iii) priežastinis ryšys tarp neteisėtų veiksmų ir žalos; (iv) kaltė. Egzistuoja ir specialieji civilinės atsakomybės pagrindai, kurie, manytina, irgi turi reikšmės sprendžiant dėl asmanes atskleidusio kito asmens komercinę paslaptį atsakomybės kilimo. Šie specialieji pagrindai gali būti: (i) darbo santykių faktas; (ii) žalos padarymas ryšium su darbu, tarnyba; (iii) veiksmų atitikimas įstatymui; (iv) kiti.

Kaip gi gali pasireikšti žala asmeniui, kurio komercinė paslaptis buvo atskleista neteisėtai? Manytina pirmiausiai žala pasireiškia asmeninėms turtinėms vertybėms – asmuo patiria tiesioginius nuostolius dėl to, jog komercinė paslaptis praranda savo apsaugos lygį, tampa vieša, prieinama plačiajai visuomenei. Asmuo patiria nuostolius, kurie gali būti suprantami kaip išlaidos (realios, protingos, būtinos), kurios buvo skirtos komercinei paslapčiai sukurti, tobulinti, naudoti. Būtina atkreipti dėmesį, jog asmuo, kurio komercinė paslaptis buvo atskleista turi materialinę teisę reikalauti iš atsakingo už komercinės paslapties atskleidimą asmens ir negautų pajamų, tačiau, kaip rodo Lietuvos teismų praktika, apskritai šiuo klausimu toks įrodinėjimas yra pakankamai apsunkintas, nes negautos pajamos taip pat turi atitinkti tam tikrus kirterijus, t.y. jos turi būti iš anksto numatytos gauti, turi būti pakenkta

ar sunaikintas pajamų gavimo šaltinis, negautos pajamos turi kilti iš kito asmens neteisėtų veiksmų. Taigi įrodžius žalą, asmens kurio komercinė paslaptis buvo atskleista, galima įrodinėti kitas civilinei atsakomybei atsirasti reikalingas sąlygas.

Būtina pažymėti, jog nors jau aukščiau pripažinome, kad komercinė paslaptis tai kartu ne tik asmens turtinė vertybė, bet ir informacija, kuri turi neturtinę vertę asmeniui, vargu ar pavyktų nukentėjusiajam asmeniui reikalauti iš asmens, kuris turi būti atsakingas už komercinės paslapties atskleidimo ir neturtinės žalos atlyginimo, nebent tai būtų sąlyga numatyta LR Civilinio kodekso 6.250 str. 1 d. kaip asmens reputacijos pablogėjimas. Tačiau sunku įsivaizduoti praktikoje tokią situaciją, kuomet asmuo komercine paslaptimi laikytų ir pripažintų informaciją, kuri iš esmės gali turėti neigiamos įtakos pačiam asmeniui. Manytina, tokia informacija nėra komercinė paslaptis, bet tik konfidenciali informacija, nes tokia konfidenciali informacija negali dėl jos negatyvumo aspekto turėti jokios ekonominės vertės, išskyrus neigiamą poveikį jos savininkui. Todėl nors preziumuojant galima teigti, jog asmuo išlaiko materialinę teisę reikalauti tiek turtinės žalos atlyginimo, tiek neturtinės žalos atlyginimo iš atsakingo už komercinės paslapties atskleidimą asmens, tačiau vargu ar tokią materialinę teisę galima būtų įrodyti konkrečiais faktais.

Neteisėti asmens, kuris atskleidė kito asmens komercinę paslaptį veiksmai pasireiškia/gali pasireikšti per sutartinės prievolės pažeidimą, t.y. kai asmuo pažeidžia sutartį dėl komercinės paslapties saugojimo, sutartinės prievolės neįvykdymu, t.y. kai asmuo nevykdo ar netinkamai vykdo sutartį dėl komercinės paslapties saugojimo. Paminint deliktinę atsakomybę, pažymėtina, kad neteisėti veiksmai gali pasireikšti kaip bet koks kaltas asmens veiksmas, sąlygojęs žalos atsiradimą.

Kitas elementas būtinas civilinės atsakomybės atsiradimui yra priežastinis ryšys. Tai santykis tarp asmens neteisėtų veiksmų ir atsiradusios žalos. Manytina, kad priežastinio ryšio komercinės paslapties atskleidimo atveju įrodinėjimas yra/gali būti labai apsunkintas, nes būtina įrodyti, jog būtent asmens galimai atsakingo už komercinės paslapties atskleidimą veiksmai, neveikimas nulėmė žalos atsiradimą nukentėjusiajam asmeniui. Nors neketiname šiame darbe aptarti konkrečių civilinės atsakomybės elementų ir jų bruožų, nes šis darbas yra skirtas tik komercinės paslapties vietos civilinės teisės objektų sistemoje identifikavimui, tačiau trumpai galima paminėti, jog priežastiniam ryšiui, nepaisant LR Civilinio kodekso 6. 247 str. reguliavimo, gali turėti įtakos faktinis galimai atsakingo už komercinės paslapties atskleidimą asmens elgesys, veiksmai, neveikimas, „*bonus pater familias*“ kriterijus, asmens sąžiningumas, kitos aplinkybės. Taigi, tenka pripažinti, nors skolininko kaltė yra preziumuojama, tačiau jau pats nukentėjusysis, asmuo, kurio komercinė paslaptis buvo atskleista turi tiksliai suformuluoti kriterijus, kurie neleistų skolininkui, galimai kaltam asmeniui už komercinės paslapties atskleidimą, išvengti civilinės atsakomybės taikymo.

Kaltė kaip civilinės atsakomybės už komercinės paslapties atskleidimą atsiradimo sąlyga taip pat yra būtina. Ji suprantama kaip subjektyvus asmens santykis su daromais, padarytais neteisėtais veiksmais. Kaltė, kaip žinia, gali pasireikšti tyčia arba neatsargumu. Manytina, kad ir atskleidus komercinę paslaptį kaltė taip pat gali pasireikšti kaip tyčiniasis kaltojo asmens veiksmas siekiant neigiamų padarinių komercinės paslapties savininkui, pačiai komercinei paslapčiai ir savanaudiškų pasekmių pačiam kaltajam asmeniui. Neatsargumas gali būti interpretuotas kaip asmens netyčinis veiksmas, pavyzdžiui, komercinių paslapčių sąrašo ar informacijos, kuri yra laikoma kito asmens komercine paslaptimi palikimas parke ant suoliuko, t.y. asmuo nenori neigiamų padarinių informacijos, kuri sudaro kito asmens komercinę paslaptį savininkui, tačiau savo veiksmais leidžia kilti žalai.

Taigi tik įrodžius visas civilinės atsakomybės sąlygas, kurios yra būtinos civilinei atsakomybei už komercinės paslapties atskleidimą atsiradimui galima reikalauti tam tikrų nuostolių atlyginimo, į kuriuos įeina ir asmens negautos pajamos. Darytina išvada, kad sunkiausiai įrodinėjamas civilinės atsakomybės elementas būtų priežastinis ryšys, todėl asmeniui nukentėjusiam nuo kito galimai atsakingo asmens už komercinės paslapties atskleidimą, būtina iš anksto visais įmanomais argumentais bandyti sieti atsiradusią žalą su atsakingo už atsiradusią žalą asmens neteisėtais veiksmais.

Kaip jau buvo minėta aukščiau viena iš specialiųjų sąlygų civilinei atsakomybei atsirasti gali būti darbo santykių faktas. Darytina išvada, kad asmens atsakomybė už informacijos, kuri sudaro kito asmens komercinę paslaptį, atskleidimą galima kartu ir pagal LR Civilinį kodeksą ir pagal LR Darbo kodeksą. Pastarojo kodekso 136 str. numatyta, kad darbdavys turi teisę nutraukti darbo sutartį apie tai iš anksto neįspėjęs darbuotojo, kai darbuotojas vieną kartą šiurkščiai pažeidžia darbo pareigas (LR Darbo kodekso 235 str.). Pastaroji blanketinė norma nurodo, jog šiurkščiu darbo pareigų pažeidimu yra laikomi darbuotojo veiksmai pagal LR Darbo kodekso 235 str. Vienas iš tokių šiurkščių darbo pareigų pažeidimų yra įmonės komercinių paslapčių atskleidimas. Konstatuotina, kad darbdavys turi galimybę atsleisti darbuotoją iš darbo esant informacijos, kuri sudaro darbdavio komercinę paslaptį atskleidimo faktui. Tai nepanaikina ir darbdavio materialinės teisės kreiptis į teismą dėl buvusio darbuotojo civilinės atsakomybės taikymo ir nuostolių darbdaviui priteisimo už neteisėtą komercinės paslapties atskleidimo faktą.

Pagal LR Baudžiamojo kodekso 211 str. taip pat numatyta galimybė taikyti ir baudžiamąją atsakomybę už informacijos, kuri sudaro kito asmens komercinę paslaptį atskleidimą. Pažymėtina, kad baudžiamosios atsakomybės taikymas skiriasi nuo civilinės atsakomybės tuo atveju, jog nukentėjusiajam asmeniui yra padaroma didelė turtinė žala. Remiantis LR Baudžiamojo kodekso 212 str. didelė turtinė žala yra suprantama kaip 150 MGL dydžio suma viršijant žala. Manytina, kad baudžiamosios atsakomybės taikymas šiuo klausimu nėra efektyvus ir naudingas nukentėjusiajam

asmeniui ne tik žalos dydžio suma, bet ir tuo, kad nukentėjęs asmuo neturėtų būti suinteresuotas pačia LR Baudžiamajame kodekse nustatyta kaltajam asmeniui taikoma sankcija. Tikėtina, jog civilinės atsakomybės taikymas leidžia maksimaliai atlyginti patirtą žalą, išspręsti negautų pajamų klausimą, o ir pati atsakomybės kėlimo galimybė yra didesnė. Tai pagrindžia faktas, kad baudžiamoji atsakomybė už komercinės paslapties atskleidimą yra galima tik jei komercinė paslaptis buvo patikėta asmeniui arba komercinę paslaptį asmuo sužinojo dėl savo tarnybos ar darbo. Remiantis pastaruoju aiškinimu baudžiamoji atsakomybė neišsprendžia to klausimo, kai komercinė paslaptis yra pavagiama tiek tiesiogiai, tiek per kompiuterinius tinklus ar kitais būdais atskleidžiama nesant tam tikrų teisinių ryšių tarp komercinės paslapties savininko ir asmens atsakingo už komercinės paslapties atskleidimą. Konstatuotina, jog efektyviausia atsakomybė už komercinės paslapties atskleidimą yra civilinė atsakomybė, nes tai leidžia maksimaliai atlyginti nukentėjusiojo asmens nuostolius ir minimizuoti negautų pajamų dėl komercinės paslapties atskleidimo lygį.

2.7. Komercinė paslaptis ir darbo santykiai – trumpa apžvalga

LR Civilinio kodekso 1.116 str. 2 d. nurodo, jog atsakomybei už komercinės paslapties atskleidimą įtakos gali turėti ir tai, jog tarp atsakingo už informacijos, kuri sudaro kito asmens komercinę paslaptį, asmens ir asmens, kuriam priklauso komercinė paslaptis nuosavybės teise gali būti susiklostę ir darbo santykiai. Kaip jau buvo minėta aukščiau, toks faktas gali lemti ir didesnę nuostolių atlyginimą, taikant civilinę atsakomybę, ir LR Darbo kodekse numatyto šiurkštaus darbo pareigų pažeidimo pasekmes, t.y atleidimą iš darbo. Pažymėtina, kad bendra nuostata susiklosčiusi darbo teisėje yra ši, jog asmuo priimamas į naujas pareigas turi būti supažindintas su darbdavio komercinių paslapčių sąrašu. Būtina sutikti, kad tai yra būtina sąlyga esant darbo sutarties pažeidimui, įrodinėti, kad asmuo, kuris turi būti atsakingas už darbdaviui priklausančios komercinės paslapties atskleidimą žinojo, jog tam tikra informacija sudaro darbdavio komercinę paslaptį ir turėjo elgtis protingai ir apdairiai, kad tą komercinę paslaptį išsaugotų.

Tačiau praktikoje kyla problemų tuo atveju, kai darbdavys netinkamai supažindina naują bendrovės darbuotoją su bendrovės komercinių paslapčių sąrašu. Nors susiklosčiusi Lietuvos teismų praktika neleidžia daryti pakankamų išvadų, kad bendrovėse yra paplitęs tik supažindinimo su komercinių paslapčių sąrašu būdas, tačiau praktikoje vyraujančios darbdavių nuostatos ir tendencijos rodo, kad ir patys darbdaviai dar nesiima pakankamai protingų priemonių šiai bendrovės jautriai sričiai apsaugoti ir išlaikyti tam tikrą slaptumo lygį. Atkreiptinas dėmesys, jog dažniausiai tarp darbdavio ir

darbuotojo kylantys ginčai, jų esmė yra ta, ar tam tikra informacija apskritai gali būti komercinė paslaptis, ar darbdavys tinkamai supažindino darbuotoją su bendrovės komercinių paslapčių sąrašu.

Viena iš paminėtų bylų buvo nagrinėta LAT. 2001 m. birželio 18 d. LAT savo nutartyje Nr. 3K-3-455 Ž.Minkauskienė v. UAB „Omnitel“⁷⁵ buvo keltas klausimas, ar ieškovė (Ž.Minkauskienė) buvo atleista iš darbo teisėtai už bendrovės komercinių bei technologinių paslapčių atskleidimą. Ieškovė byloje nurodė, jog buvo įsipareigojusi darbo sutartimi saugoti tik tarnybinę paslaptį, jog kitokių rašytinių ar žodinių įsipareigojimų ji nedavė.

LAT šioje byloje suformulavo tokias komercinių paslapčių atskleidimo aiškinimo taisykles: (i) “Komercinių ir technologinių paslapčių atskleidimas galimas tik tuomet, jei jos toje įmonėje yra pripažintos komercinėmis arba technologinėmis paslaptimis”⁷⁶; (ii) “darbuotojas yra supažindintas su tokiu įmonėje pripažintų paslapčių sąrašu”⁷⁷; (iii) darbuotojas yra “įsipareigojęs jų neatskleisti pašaliniams asmenims.”⁷⁸ Taigi LAT pagal faktines bylos aplinkybes nustatė, jog Ž.Minkauskienė buvo supažindinata su UAB „Omnitel“ komercinių paslapčių sąrašu pasirašytinai, o toks sąrašas buvo patvirtintas UAB „Omnitel“ lokaliniu aktu. Taigi LAT pripažino, kad ieškovės atleidimas iš darbo dėl darbdavio komercinių paslapčių atskleidimo buvo teisėtas.

Darytina išvada, jog ir kiti teismai turėtų vadovautis nors ir negausiomis, bet LAT suformuluotomis taisyklėmis, sprendžiant ar asmens atleidimas iš užimamų pareigų buvo teisėtas dėl to, jog asmuo yra laikomas atsakingu už darbdavio komercinės paslapties atskleidimą. Galime teigti, jog priimant asmenį ne tik į darbą, bet ir į naujas pareigas, pirmiausiai, būtina darbdaviui turėti savo lokaliniu teisės aktu patvirtintą bendrovės komercinių paslapčių sąrašą, kuris turėtų būti nedviprasmiškas, aiškus ir konkretus, būtina atsižvelgti į tą aplinkybę, jog bendrovės komercinėmis paslaptimis negali būti laikoma informacija, kuri pagal įstatymus yra vieša. Taipogi, darbdavys privalo supažindinti naują darbuotoją arba darbuotoją priimamą į kitas pareigas su tokiu darbdavio komercinių paslapčių sąrašu. Galiausiai darbdavys ir darbuotojas privalo pasirašyti sutartį dėl komercinės paslapties neatskleidimo, abiem šalims įsipareigojant viena kitai: darbdaviui – perduoti darbuotojui tam tikrą bendrovės informaciją, kuri sudaro bendrovės komercinę paslaptį, darbuotojui – priimti bendrovės komercinę paslaptį, ją protingai naudoti, valdyti, neatskleisti jos tretiesiems asmenims darbo sutarties galiojimo metu ir tam tikrą laiką tarpą po darbo sutarties galiojimo. Pastaroji nuostata yra ne mažiau ginčytina nei pati komercinės paslapties vietą civilinės teisės objektų sistemoje. Nors LR Civilinis kodeksas nurodo, jog darbuotojas po sutarties pasibaigimo negali mažiausiai metus atskleisti buvusios

⁷⁵ 2001 m. birželio 18 d. Lietuvos aukščiausiojo teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-455.

⁷⁶ Ten pat.

⁷⁷ Ten pat.

⁷⁸ Ten pat.

komercinės paslapties, tai suponuoja išvadą, kad darbdavys ir darbuotojas gali susitarti ir dėl ilgesnio komercinės paslapties neatskleidimo laikotarpio. Koks gi jis galėtų/turėtų būti?

Manytina, kad toks laikotarpis negali būti apibrėžiamas įstatymu, o tik įstatyme nurodytais principais – protingumas, sąžiningumas, teisėti lūkesčiai. Vienai bendrovei įsipareigojimas neatskleisti komercinės paslapties 100 metų po darbo sutarties atskleidimo gali būti protingas, pavyzdžiui, „Coca Cola“ gamybos formulė, kitai tai iš esmės per didelis ir protingumo kriterijų neatitinkantis laikotarpis, pavyzdžiui, UAB „Omnitel“ klientų sąrašai. Taigi nors ir nėra taisyklės, pagal kurią darbdavys galėtų spręsti kokį laiko tarpą po darbo sutarties pasibaigimo darbuotojas negali atskleisti bendrovės komercinės paslapties, manytina, kad minimalus laiko tarpas turi būti, kaip ir numatyta įstatyme, vieneri metai, tačiau maksimalus terminas negali viršyti protingumo kriterijais nustatyto laiko tarpo, arba tokio laiko tarpo, per kurį buvęs bendrovės darbuotojas prarastų bet kokį susidomėjimą buvusio darbdavio komercine paslaptimi. Žinoma, pastarasis argumentavimas turi priklausyti nuo konkrečios pramonės, paslaugų sektoriaus, šakos ir joje egzistuojančių komercinių paslapčių jautrumo konkurentams, visuomenei, lėšų išleidžiamų komercinei paslapčiai apsaugoti, pastangų, įdėtų kuriant bendrovių komercines paslaptis.

Kitas svarbus darbo santykiuose susiklostantis komercinių paslapčių apsaugos aspektas yra tas, jog patartina darbdaviui ir darbuotojui susitarti ne dėl konfidencialios informacijos apsaugos, bet dėl komercinių paslapčių apsaugos. Tokia išvada darytina remiantis aukščiau aprašytais komercinės paslapties ir konfidencialios informacijos skirtumais, t.y. tai, kad konfidenciali informacija savyje apima mažesnę apsaugos lygį, o komercinė paslaptis apima ne tik įstatyminių, bet ir sutartinių jautrios informacijos apsaugos lygį.

Taigi, darytina išvada, jog jei darbdavys imasi protingų ir būtinų priemonių savo komercinei paslapčiai apsaugoti, jis gali sumažinti savo riziką dėl ateityje galimo darbuotojo nesąžiningo veikimo ar neveikimo. Todėl būtina tiksliai identifikuoti, kas yra saugoma bendrovėje, kaip yra saugoma ir tai įtvirtinti rašytiniame darbdavio ir darbuotojo susitarime dėl komercinių paslapčių apsaugos.

III. IŠVADOS

1. Nors komercinė paslaptis dažniausiai asocijuojasi su verslo, ekonominiais, prekybiniais santykiais negalima teigti, jog komercinė paslaptis, tai tik naujųjų amžių ekonominė, teisinė sąvoka. Komercinės paslapties kilmės analizė rodo, jog komercinė paslaptis tai kartu ir istorinė kategorija, besivysčiusi nuo Senovės Romos laiku, o įgavusi vystymosi pagreitį po pramonės revoliucijos. Šiuo metu komercinės paslapties sąvoka pasaulyje

nors ir yra vienoda, tačiau jos taikymas priklauso nuo socialinio-kultūrinio konteksto. Lietuvoje komercinės paslapties sąvoka įtvirtinta LR Civiliniame kodekse atskleidžia moderniųjų komercinės paslapties aiškinimą, tačiau vien įstatyminio reguliavimo buvimas neparodo besiklostančios komercinės paslapties taikymo socialinėje aplinkoje praktikos ir jos problemų, kurios kaip žinia yra negausi Lietuvos teismų praktika komercinių paslapčių aiškinimo apimtyje ir ydingas įstatyminis komercinių paslapčių reguliavimas.

2. Norint identifikuoti ar praktinėje situacijoje tam tikra informacija yra laikytina komercine paslaptimi būtina nustatyti šiuos komercinės paslapties egzistavimo socialinėje aplinkoje aspektus: (i) kiek tam tikra informacija yra žinoma viešai; (ii) kiek tam tikra informacija yra žinoma tam tikro ūkio subjekto darbuotojams; (iii) kokių imamasi priemonių tam tikrai informacijai apsaugoti; (iv) kokia yra informacijos vertė jos savininkui ir galima vertė konkurentui; (v) kiek yra išleidžiama lėšų informacijos apsaugai bei jos įtvirtinimui kaip „slapta informacija/komercinė paslaptis“; (vi) informacijos prieinamumas ir lengvumas.
3. Lietuvos Respublikos teisės aktuose įtvirtinta komercinės paslapties sąvoka atitinka ir tarptautiniuose teisės aktuose įtvirtintą komercinės paslapties kaip intelektinės nuosavybės teisės objekto sąvoką.
4. Atlikus sisteminę LR Civilinio kodekso analizę, paaiškėjo ir **pasitvirtino tyrimo hipotezė**, jog komercinės paslapties apsauga, o ir komercinės paslapties savininko maksimali apsauga minimizuojant tam skiriamus kaštus, yra galima pakeitus LR Civilinio kodekso nuostatą, jog komercinė paslaptis yra civilinės teisės objektas. Manytina, kad komercinė paslaptis savyje išreiškia daugiau tam tikrą jautrios ekonomine prasme informacijos apsaugos lygį, todėl patartina būtų keisti LR Civilinio kodekso išdėstymą ir straipsnį apibūdinantį komercinių paslapčių apsaugą nurodyti prie skyriaus reglamentuojančio civilinių teisių įgyvendinimą ir gynimą.
5. Konstatuotina, jog dažnai verslo praktikoje pasitaikanti situacija, kai asmenys susitaria dėl konfidencialumo įsipareigojimo, realiai neatspindi įstatyminio komercinės paslapties reguliavimo. Klaidinga yra manyti, jog galima dėti lygybės ženklą tarp komercinės paslapties ir konfidencialios informacijos. Būtina atskirti konfidencialią informaciją nuo komercinės paslapties, nes toks atskyrimas turi tiek teisinės teorinės, tiek praktinės reikšmės verslo santykiuose. Konfidenciali informacija turi mažesnę, ne įstatyminę, o tik

kai kuriais atvejais sutartinę apsaugos lygį, todėl konfidencialios informacijos apsauga yra silpnesnė vien dėl jos neįtvirtinimo kaip komercinė paslaptis aplinkybės.

6. Pažymėtina, jog patartina ūkio subjektams ir asmenims, kurie įgyja teisę valdyti tam tikrą ūkio subjekto informaciją, kuri sudaro ūkio subjekto komercinę paslaptį, susitarti, t.y. pasirašyti ne „konfidencialumo įsipareigojimą“, bet sutartį dėl perduodamų laikinai valdyti komercinių paslapčių apsaugos. Tokioje sutartyje būti nurodyti, kokios komercinės paslaptys yra perduodamos asmeniui, kokiam laikotarpiui perduodamos, kokia atsakomybė grėšia asmeniui už komercinės paslapties atskleidimą ir koki laikotarpį po sutarties pasibaigimo asmuo neturi teisės atskleisti tretiesiems asmenims ūkio subjekto komercinės paslapties.
7. Komercinės paslapties atskleidimas nebūtinai yra visuomet tik neteisėtas veiksmas. Norint nustatyti ar komercinės paslapties atskleidimas buvo teisėtas ar ne, būtina analizuoti komercinės paslapties identifikavimo aspektus ir įvertinti asmenų, turinčių teisę valdyti, susipažinti ar kitaip turėti priėjimą (*access*) prie komercinės paslapties, veiksmus.
8. Atsižvelgiant į tai, jog komercinė paslaptis turi skirtumą nuo konfidencialios informacijos (tam tikros slaptos informacijos įtvirtinimo, apsaugos lygis), patartina ūkio subjektams siekiant išvengti galimų teisinių ir ekonominių nuostolių atidžiai išanalizuoti savo informaciją, kuri yra jautri tam tikram poveikiui ir konkurentams, įtvirtinti tokią informaciją lokaliniu teisės aktu kaip komercinę paslaptį, kaip yra nustatęs LAT savo byloje 2001 m. birželio 18 d. nutartimi Nr. 3K-3-455 Ž.Minkauskienė v. UAB „Omnitel“.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Norminė medžiaga:

1. Lietuvos Respublikos Civilinis kodeksas. 2000 m. liepos 18 d. Nr. VIII-1864.
2. Lietuvos Respublikos Civilinis kodeksas. LTSR ATP 1983.11.30 įsako Nr. X-5387 redakcija.
3. Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. lapkričio 12 d. nutarimo Nr. 1407 "Dėl Juridinių asmenų registro įsteigimo ir Juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo" pakeitimo Nr. 185 2007 01 29 (Žin., 2005, Nr. 25-803).
4. Paryžiaus konvencija Dėl intelektinės nuosavybės apsaugos. 1883 m. kovo 20 d.
5. Lietuvos Respublikos Konkurencijos įstatymas. 1999 m. kovo 23 d. Nr. VIII-1099.
6. Agreement on Trade related aspects of Intellectual Property Rights. 15 April 1994.
7. Lietuvos Respublikos įstatymas dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos kooperatinėse bendrovėse, 2006 m. gruodžio 5 d., Nr. X-935.
8. Lietuvos Respublikos valstybės politikų elgesio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas, 2006 m. rugsėjo 19 d., Nr. X-816.
9. Lietuvos Respublikos Akcinių bendrovių įstatymas, 2000 m. liepos 13 d., Nr. VIII-1835.
10. Lietuvos Respublikos Darbo kodeksas. 2002 m. birželio 4 d., Nr. IX-926.
11. Lietuvos Respublikos Baudžiamasis kodeksas. 2000 m. rugsėjo 26 d., Nr. VIII-1968.
12. Lietuvos Respublikos Administracinių teisės pažeidimų kodeksas. 2007 m. liepos 21 d. Nr. X-4449.

Specialioji literatūra:

1. Julija Kiršienė, Vytautas Pakalniškis, Ramutė Ruškytė, Pranciškus Vitkevičius. Civilinė teisė. Bendroji dalis. I tomas // Lietuvos teisės universitetas. Vilnius. 2004.
2. Alfonsas Vaišvila. Teisės teorija // Justitia. Vilnius. 2004.
3. Bagdanskis T. Kaip atleisti prasikaltusį? Atleidimo pagrindas – komercinės paslapties atskleidimas // Juristas. 2006, Nr. 9.
4. Greičius R. Įmonės vadovo fiduciarinės pareigos: daktaro disertacija: socialiniai mokslai, teisė (01 S) / VU. – V., 2005.
5. Panomariovas A. Viešai neskelbiama informacija (paslaptis) baudžiamajame procese. Daktaro disertacija. Vilnius. 2001.

6. Vytautas Žilinskas, Petras Kasperavičius, Mindaugas Kiškis. Intelektinė nuosavybė ir jos apsauga // Klaipėda. 2007.
7. Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso komentaras. Pirmoji knyga. Bendrosios nuostatos // Justitia. Vilnius. 2001.
8. Lietuvos Respublikos Darbo kodekso komentaras. III dalis. Individualūs darbo santykiai // Justitia. Vilnius. 2004.
9. Bently L., Sherman B. Intellectual property law // Oxford university press. 2004.
10. Alces P.A., See H.F. The commercial law of intellectual property // Aspen Publishers. New York. 1994.
11. Beatson J. Law of contract // Oxford university press. 2002.
12. Dufield G. Intellectual property rights, trade and biodiversity // Earthscan, Sterling, VA. 2000.
13. David I. Bainbridge. Intellectual property // Pearson Education. 2006.
14. Robert P. Merges, Peter S. Menell, Mark A. Lemley. Intellectual Property in the New Technological Age // Aspen Publishers Inc. 2000.
15. Peter A. Alces, Harold F. See. The Commercial law of intellectual property // Aspen Publishers. 1994.
16. Richard Stim. Intellectual Property: patents, trademarks and copyrights // Thomson Learning. 2000.
17. Michael J. Hutter. Trade Secret Law: Theories and Context // Practising Law Institute. 1985.
18. Philip Alston, Vaughn Lowe. Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights // Oxford University Press. 2007.
19. Andrew Riggs Dunlap. Fixing the Fourth Amendment with Trade Secret Law: A Response to Kyllo // Georgetown Law Journal. 2002.
20. James W. Hill. Trade secrets, unjust enrichment, and the classification of obligations // Virginia Journal of Law & Technology. 1999.
21. Gordon V. Smith, Russel L. Parr. Intellectual property. Valluation, exploitation, and infringement damages // John Wiley & Sons Inc. 2005.
22. Wiiliam M. Landes. Richard A. Posner. The economic structure of intellectual property law // The Belknap press of Harvard University press. 2003.
23. David Lange. Mary LaFrance. Gary Mayers. Intellectual property. Cases and materials. Second edition // Thomson West. 2003.

24. Tina Hart. Linda Fazzani. Intellectual property law // Palgrave Macmillan. 2004.
25. Keith E. Maskus. Intellectual property rights in global economy // Institute for international economics. 2000.
26. Graham Dutfield. Intellectual property rights, trade and biodiversity // Earthscan Publications. 2005.
27. Roger D. Blair. Thomas F. Cotter. Intellectual Property. Economic and Legal Dimensions of Rights and Remedies // Cambridge. New York. 2005.
28. Adam Jolly. Jeremy Philpott. A handbook of intellectual property management. Protecting, developing and exploiting your IP assets // Kogan Page. London. 2004.

Elektroniniai šaltiniai:

1. Jeger M.F. Trade secrets law // Thomson/West, 2006 // <http://international.westlaw.com>
2. Wasson A. Taking biologics for granted? Takings, trade secrets, and off-patent biological products // Duke law and technology review. 2005 // <http://international.westlaw.com>
3. Feldman Y. An experimental approach to the study of social norms: the allocation of intellectual property rights in the work place // Journal of intellectual property law association. 2002 // <http://international.westlaw.com>
4. Samuelson P. Property as intellectual property? // Board of trustees of the Ieland Stanford junior university. 2000 // <http://international.westlaw.com>
5. Cole J.S. Can you keep a secret? An analysis of methods competitors should use to protect trade secrets before liability for misappropriation attaches // University of Louisville. 2000 // <http://international.westlaw.com>
6. Sadler P. Breach of Confidence in the Mining Industry // School of Business Law Curtin University of Technology // http://www.cbs.curtin.edu.au/files/Article_5_Breach_Confidence.pdf

Teisminė ir kitų institucijų praktika:

1. 2004 m. kovo 24 d. Lietuvos aukščiausiojo teismo nutartis Nr. 3K-3-228 Damulevičius v. AB „Malsena“.

2. 1999 m. gruodžio 2 d. Lietuvos Respublikos Konkurencijos tarybos nutarimas Nr. 16 “Dėl uždarnosios akcinės bendrovės „Linikodas“ veikų atitikimo Lietuvos Respublikos Konkurencijos įstatymo 7 straipsnio nuostatoms”.
3. 2002 m. rugsėjo 17 d. Lietuvos aukščiausiojo teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-801.
4. 2001 m. birželio 18 d. Lietuvos aukščiausiojo teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-455.
5. *Coco v A.N. Clark (Engineers) Ltd.* [1969] R.P.C. 41 Megarry J.

SANTRAUKA

Komercinė paslaptis tai ne tik ekonominė ar teisinė sąvoka šiuolaikiniame versle. Komercinių paslapčių sąvokos kilmė rodo, jog komercinės paslaptys yra būdingos ne tik šiuolaikiniams verslo santykiams, bet buvo būdingos net Senovės Romoje. Nors šiuo metu komercinės paslaptys yra įprastos visam verslo pasauliui, tačiau jų taikymas nėra vienodas, o priklauso nuo socialinės, kultūrinės aplinkos. Komercinės paslapties sąvoka, nustatyta Lietuvos Respublikos teisės aktuose, atspindi modernųjį komercinės paslapties aiškinimą, tačiau tai dar nereiškia, jog praktikoje neegzistuoja jokių teisinių, ekonominių problemų taikant komercines paslaptis.

Norint identifikuoti, kokią vertę komercinės paslaptys sukuria, būtina atsižvelgti į šiuos kriterijus: (i) kiek tam tikra informacija yra žinoma viešai; (ii) kiek tam tikra informacija yra žinoma tam tikro ūkio subjekto darbuotojams; (iii) kokių imamasi priemonių tam tikrai informacijai apsaugoti; (iv) kokia yra informacijos vertė jos savininkui ir galima vertė konkurentui; (v) kiek yra išleidžiama lėšų informacijos apsaugai bei jos įtvirtinimui kaip „slapta informacija/komercinė paslaptis“; (vi) informacijos prieinamumas ir lengvumas.

Taip pat, kalbant apie Lietuvos teisę, būtina pažymėti, jog keistinas yra Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso reguliavimas ta apimtimi, kuria reglamentuojamos komercinės paslaptys. Šiuo metu Lietuvos Respublikos Civilinis kodeksas nustato, kad komercinės paslaptys yra civilinės teisės objektas. Tačiau, manytina, jog komercinės paslaptys savyje išreiškia daugiau civilinės teisės objektų apsaugą, o ne reguliavimą. Todėl komercinė paslaptis laikytina ne civilinės teisės objektu, bet apsaugine norma.

Pažymėtina, jog aukščiau paminėtoji problema nėra vienintelė kalbant apie komercines paslaptis. Šiame darbe taip pat aptariamas komercinių paslapčių ir konfidencialios informacijos santykis. Atkreipiamas dėmesys į negausią Lietuvos teismų praktiką aiškinant komercinių paslapčių apsaugą. Atsižvelgiant į aukščiau paminėtą problematiką, šiame darbe darytina išvada, jog remiantis negausia Lietuvos teismų praktika ūkio subjektams reikia siekti maksimaliai saugoti ne ūkio subjekto konfidencialią informaciją, bet komercines paslaptis, nustatyti komercinių paslapčių sąrašą ūkio subjekto lokalinio teisės aktu, raštiškai ir pasirašytinai supažindinti trečiuosius asmenis su tokiu komercinių paslapčių sąrašu. Manytina, tik taip galima minimizuoti ūkio subjekto riziką, jog tam tikra komercinė paslaptis bus atskleista, o asmuo, atlikęs tokį pažeidimą, išvengs atsakomybės.

Taigi šis darbas aptaria komercinių paslapčių interpretavimą pagal Lietuvos Respublikos teisę, atsižvelgiant į kontinentinės bei bendrosios teisės tradiciją.

SUMMARY

Trade secret is not only financial or law concept of modern business. The derivation of the latter concept shows that trade secrets are common for simple business relations, even for those in Ancient Rome. Even now the concept of trade secret are common to all business world, the application of this concept is different because of social, cultural environment. Trade secret concept, embeded in Lithuanian legal acts, exhibit the modern interpretation of trade secret law, however the existance of modern trade secret interpretation does not mean that there aren't any problems in use of trade secrets in practise.

In order to identify, what commercial value does the trade secret have the following issues shall be taken into consideration: (i) the extent to which the information is known outside the business; (ii) the extent to which it is known to those inside the business, i.e., by the employees; (iii) the precautions taken by the holder of the trade secret to guard the secrecy of the information; (iv) the savings effected and the value to the holder in having the information as against competitors; (v) the amount of effort or money expended in obtaining and developing the information; and (vi) the amount of time and expense it would take for others to acquire and duplicate the information.

In addition, when mentioning Lithuanian law context, it should be noted that the Civil Code of the Republic of Lithuania shall be changed in respect of regulation of trade secrets. Nowadays the Civil Code of the Republic of Lithuania does provide for regulation, that trade secrets are an object of civil circulation, i.e. are an object of civil rights. However, trade secrets embody more for certain security level, that is why they ought to be treated as certain security measures and not as objects of civil circulation, civil rights under the Civil Code of the Republic of Lithuania.

Noteworthy, that the above-mentioned difference of trade secrets from confidential information is not the only. This work also deals with the diffrences between the treade secrets and confidential information not only by regulation in Lithuanian law, but also how these differences are met in practice. It is worth to mention, that concept of confidential information prescribes lesser security measure than trade secrets does. That is why it is highly recommended to protect not confidential information, but the trade secrets of a company, which shall be secured by local legal act of a company and only when presented for the third persons to get acquainted and undersign an obligation not to disclose trade secrets to the third parties. That is how trade secrets might be protected in the field of business.

Therefore, this work deals with interpretation of modern trade secrets regulation under Lithuanian law and shows how this regulation might be improved in practise.